

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
кафедра журналістики та соціальних комунікацій
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
кафедра журналістики
Університет митної справи та фінансів,
кафедра журналістики
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
кафедра журналістики
Інститут демократії імені Пилипа Орлика
Вінницький прес-клуб

**УКРАЇНСЬКІ ТА СВІТОВІ МЕДІА
ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО
ВТОРГНЕННЯ РФ: НОВІ ВИМОГИ ТА ВИКЛИКИ**

*Збірник матеріалів III Всеукраїнської
науково-практичної конференції для молодих учених
Вінниця, 22 квітня 2025 року*

Вінниця
2025

← УДК 070(477+100):[327.5:355.01](477:(470+571))”2022”(063)

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету
інформаційних і прикладних технологій ДонНУ імені Василя Стуса
(протокол № 7/11 від 11 червня 2025 р.)*

Голова редакційної колегії:

ПРЯМУХІНА Наталія, професор, декан факультету інформаційних і прикладних технологій ДонНУ імені Василя Стуса.

Члени редколегії:

СТЕБЛИНА Наталія, професор кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса; ЧОРНОДОН Мирослава, доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса; ВАСИЛИК Любов, завідувач кафедри журналістики ЧНУ імені Юрія Федьковича; ВАСИЛЕНКО Валерія, ст. викладач кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса; ДРЕШПАК Валерій, професор кафедри журналістики Університету митної справи та фінансів; РОДИГІН Костянтин, доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса.

Українські та світові медіа під час повномасштабного вторгнення РФ: нові вимоги та виклики: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції для молодих учених (м. Вінниця, 22 квітня 2025 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 88 с.

У матеріалах III Всеукраїнської науково-практичної конференції для молодих учених «Українські та світові медіа під час повномасштабного вторгнення РФ: нові вимоги та виклики» висвітлено аспекти тематичного та жанрового наповнення українських медіа під час повномасштабної війни, питання і проблеми використання візуального контенту медіа, питання політичних комунікацій, медіаграмотності та протидії російській пропаганді.

УДК 070(477+100):[327.5:355.01](477:(470+571))”2022”(063)

© Колектив авторів, 2025

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025

Секція 1

**Тематичне та жанрове наповнення українських медіа
під час повномасштабного вторгнення****Цимбал А. В., Чорнодон М. І.**

Висвітлення в медіа впливу повномасштабного вторгнення на стан та якість земельних ресурсів України 6

Сушинська А. М., Чорнодон М. І.

Екологічні наслідки видобутку мінеральних ресурсів в Україні: огляд медіа 9

Станіславенко А. В.

Трансформація українського YouTube-контенту після 24 лютого 2022 р.: які теми стали популярними? 14

Назаренко Є. О.

Висвітлення футболу в українських регіонах під час війни в об'єктиві медіа... 19

Мащенко К. Є., Дрешняк В. М.

Висвітлення подій російсько-української війни регіональним медіа «Дніпро TV» 23

Колтатів А. Я., Чорнодон М. І.

Медіапроект в Instagram «Створення та наповнення інтернет-ресурсу про українських музикантів під час війни» 26

Алілуєва К. П., Чорнодон М. І.

Особливості подкасту як сучасного жанру в журналістиці 29

Пасайлюк Є. М., Василик Л. Є.

Медіа як інструмент формування громадської думки: висвітлення переходу релігійних громад Буковини від УПЦ МП до ПЦУ 32

Секція 2

**Питання і проблеми використання
візуального контенту медіа в контексті війни****Бєлік Г. Р., Родигін К. М.**

Етичний аспект створення візуального контенту за допомогою ШІ для сторітелінгу під час війни 36

Василенко К. С., Дрешняк В. М.

Тема російсько-української війни в українській політичній карикатурі 39

Василик Л. Є.	
Візуальний наратив війни: проблеми етики та відповідальності медій	43
Гладуш О. О.	
Інфографіка як інструмент інформаційного фронту	48
Посвалюк Д. А., Родигін К. М.	
Штучний інтелект у візуальному мистецтві та пропаганді: інновації, дипфейки, виклики	51
Слободянюк А. О., Родигін К. М.	
Спадкоємність пропагандистських наративів СРСР у сучасній інформаційній війні РФ проти України	53

Секція 3

Повномасштабна війна росії проти України:

політичні комунікації, протидія російській пропаганді та медіаграмотність	
Корман В. О.	
Політичний вимір: як українські медіа висвітлюють відносини України і Японії	59
Федорова Г. М.	
Антифейкові ресурси в Україні: ефективність, інструменти та виклики в умовах війни.....	63
Мірошніченко К. О, Мельникова-Курганова О. С.	
Роль медіаграмотності в інформаційній війні в контексті платформ Telegram і TikTok.....	67
Кушнір Л. К., Стефанець В. Б.	
Історії війни: журналістика, що творить наратив національної стійкості	70
Демянчук В. Ю., Василик Л. Є.	
Камера проти кулі: Буковинські журналісти на фронтах війни.....	74
Гандзюк В. О.	
Реакція світових медіа на дипломатичний скандал під час візиту Президента України В. Зеленського до США (2025 р.).....	77
Петльована А. О., Мельничук Ю. Г.	
Захист прав військовослужбовців з інвалідністю: медійний аспект	81
Лаврук Н. Ю., Василик Л. Є.	
Трансформація локальних медій Коломиї у контексті викликів війни: адаптація, вплив та нові тенденції	84

СЕКЦІЯ 1
ТЕМАТИЧНЕ ТА ЖАНРОВЕ НАПОВНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА
ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Цимбал А. В., здобувачка вищої освіти;
Чорнодон М. І., канд. наук із соц. комунікацій, доцентка
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

ВИСВІТЛЕННЯ В МЕДІА ВПЛИВУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ НА СТАН ТА ЯКІСТЬ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

У тезах описано, як наслідки повномасштабного вторгнення впливають на якість і стан земельних ресурсів, а також з'ясовано, які іноземні та українські медіа висвітлювали ці події.

Ключові слова: медіа, земельні ресурси, повномасштабне вторгнення, ЗМІ.

Вступ. Після початку збройної агресії росії 24 лютого 2022 р. земельні ресурси України зазнали значного негативного впливу. Воєнні дії призвели до пошкодження приблизно 20 % території країни. Унаслідок бойових дій ґрунти забруднюються токсичними речовинами, які можуть потрапляти в організм людини та спричинити тяжкі, зокрема і смертельні, захворювання.

Висвітленням цих проблем займалися українські («Еспресо», «Українська правда», «1+1 медіа», «Єдині новини», «24 канал», «5 канал», місцеві канали «Суспільного мовлення» тощо) та зарубіжні ЗМІ («CNN», «BBC», «The Washington Post», «Euronews», «Associated Press»).

Актуальність. Повномасштабне вторгнення стало катастрофічним ударом для земельних ресурсів України. Воєнні дії агресора спричинили деградацію ґрунтів та завдали мільярдних збитків економіці. Висвітлення цих подій у засобах масової інформації є важливим етапом у міжнародному визнанні екологічної катастрофи та інформуванні суспільства про військові злочини РФ.

Наслідки воєнних дій часто недооцінюються з погляду їх впливу на ґрунтовий покрив, особливо порівняно з людськими втратами та руйнуванням інфраструктури. Надзвичайно важливо, щоб ці питання також активно висвітлювалися у засобах масової інформації.

В Україні одними з перших, хто почав висвітлювати вплив повномасштабного вторгнення на стан земельних ресурсів, стала редакція «Суспільне Київ». Під час спілкування з Державною екологічною інспекцією столичного регіону журналісти дізналися, що з 24 лютого 2022 р. довкілля Києва та області було завдано збитків на суму 50 млрд грн. Найбільше постраждало атмосферне повітря,

збитки від забруднення якого оцінюються в 47 млрд грн, а також земельні ресурси, втрати за якими становлять 2,054 млрд грн [1].

Вплив повномасштабного російського вторгнення на стан і якість земельних ресурсів України висвітлюють ще низка українських медіа, зокрема «Еспресо», «Українська правда», «ЕкоПолітика», «Громадське», «1+1 медіа», «Єдині новини», «24 канал», «5 канал». Вони публікують аналітику, репортажі, інтерв'ю з експертами та інтерактивні матеріали про забруднення ґрунтів, руйнування сільськогосподарських угідь, наслідки бойових дій, замінування територій і екозлочини, завдані війною.

Ще одним важливим джерелом, що сьогодні висвітлює екологічні наслідки війни, є «ЕкоЗагроза» – офіційний вебресурс і мобільний застосунок Міндовкілля. Він надає достовірну інформацію про стан повітря, води, ґрунтів та фіксує екологічні злочини, спричинені повномасштабним вторгненням. На інтерактивній карті платформи можна побачити масштаб завданої шкоди, що допомагає як інформувати громадськість, так і збирати докази для міжнародних судових інстанцій [4].

Наслідки повномасштабного вторгнення для стану земельних ресурсів в Україні висвітлювали провідні світові інформаційні агентства та видання, зокрема «CNN», «BBC», «The Washington Post», «Euronews», «Associated Press».

Журналісти «Associated Press» особливу увагу приділяли екологічним наслідкам війни, що впливають не лише на земельні ресурси, а й на екосистеми загалом. У своїх матеріалах вони писали про забруднення питної води, знищення лісових масивів, погіршення екологічної ситуації, а також про негативний вплив артилерійських та ракетних обстрілів на стан ґрунтів в Україні. Водночас російські ЗМІ намагалися приховати ці наслідки або перекласти відповідальність за них на Україну [2].

Відновлення та відродження українських земель, пошкоджених унаслідок воєнних дій, є одним із ключових завдань сталого розвитку сільських територій. Станом на сьогодні приблизно 2,5 млн га орних земель залишаються незасіяними через бойові дії. За офіційними даними Державної екологічної інспекції України, приблизно 160 тис. км² земель зазнали забруднення, що становить 20 % території країни.

Одним із важливих інструментів отримання актуальної інформації про стан земель є їх моніторинг – система спостережень за земельним фондом. Вона дає змогу оперативно виявляти зміни, оцінювати їх та вживати заходів для запобігання й усунення негативних наслідків [3, с. 186–188].

Рис. 1 демонструє, як працюють медіа під час висвітлення подій, що призводять до руйнування та забруднення земельних ресурсів унаслідок збройної агресії РФ.

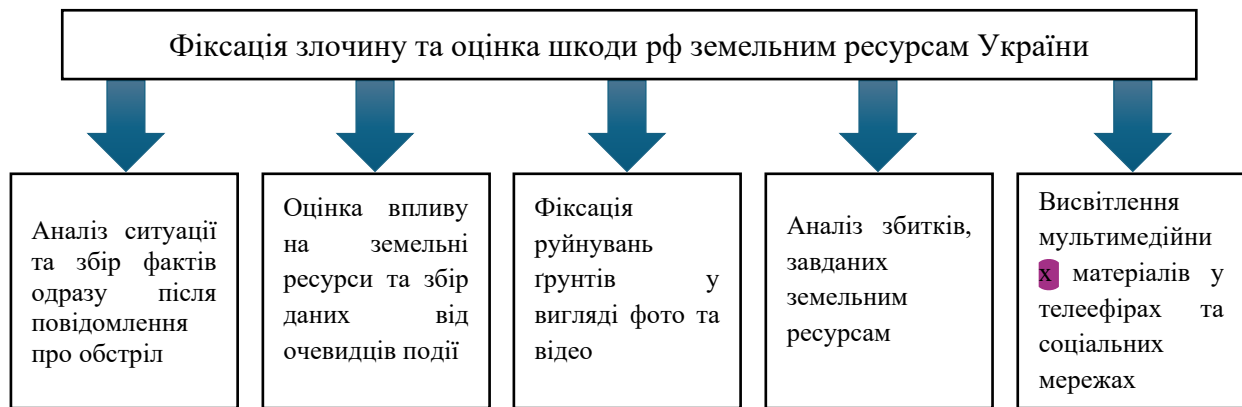

Рис. 1. Дії медіа під час висвітлення ступеня шкоди для земельних ресурсів

Висновки. Загалом воєнні дії чинять глобальний негативний вплив на екологічну ситуацію та стійкість територій до змін кліматичних умов. Це стосується не тільки нашої держави, але й планети загалом, оскільки вона є цілісною системою. Бойові дії не тільки погіршують екологічне становище країн та цілих континентів, але й порушують основні пункти стратегії «сталого розвитку» щодо шкідливих викидів у природу. Подолання екологічних наслідків буде доволі тривалим та потребує всебічного висвітлення у ЗМІ, але для цього варто говорити не лише про резонансні події (як-от підриг Каховської ГЕС), але й про менш масштабні, тобто про нанесення шкоди навіть найменшому сантиметру. Українським ЗМІ варто більше уваги приділяти висвітленню цього питання, адже саме через активне й об’єктивне інформування можна привернути увагу міжнародної спільноти. Чим більше якісного контенту з’являтиметься у медіапросторі, тим вищі шанси, що інші країни звернуть увагу на проблему, усвідомлять її значення та будуть змушені реагувати.

Список літератури

1. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну завдало докільню Києва та області майже 50 мільярдів збитків. *Суспільне Київ*. 26.12.2023. URL: <https://susplne.media/kyiv/648112-povnomasstabne-vtorgnenna-rosii-v-ukrainu-zavdalo-dovkillu-kievu-ta-oblasti-majze-50-milardiv-zbitkiv> (дата звернення 03.04.2025).
2. Радість звільнених херсонців та екологічні наслідки вторгнення. Що провідні видання світу пишуть про війну. *Бабель*. 13.12.2022. URL: <https://babel.ua/news/86969-radist-zvilnenih-hersonciv-ta-ekologichni-naslidki-vtorgnennya-shcho-providni-vidannya-svitu-pishut-pro-viynu-12-listopada> (дата звернення 22.03.2025).
3. Щепак В., Вітрик В. Відновлення земель – важливе стратегічне завдання сталого розвитку територій. *Просторове планування для майбутнього України: збірник тез конференції. Панель 2. Геодезія, землеустрій та геоінформаційні технології* (м. Полтава, 26 травня 2023 р.). Полтава, 2023. С. 184–186.
4. ЕкоЗагроза. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/>

Сушинська А. М., здобувачка вищої освіти;
Чорнодон М. І., канд. наук із соц. комунікацій, доцентка
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВИДОБУТКУ МІНЕРАЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ: ОГЛЯД МЕДІА

У тезах описано величезний потенціал мінеральних ресурсів України, які мають стратегічне значення для економіки та міжнародної співпраці, зокрема у сфері «зеленої» енергетики. Водночас підкреслено серйозні екологічні наслідки видобутку – деградацію ґрунтів, забруднення вод, руйнування екосистем та втрату біорізноманіття. Також наведено приклади публікацій з медіа.

Ключові слова: мінеральні ресурси, видобуток, екологія, літій, медіа.

Вступ. Мінеральні ресурси є стратегічною основою економіки України. Країна володіє значними покладами корисних копалин: вугілля, залізної та марганцевої руди, титану, бурштину, урану, літію та багатьох інших. Проте активний і часто неконтрольований видобуток призводить до значних екологічних змін: знищення природних ландшафтів, забруднення води, ґрунтів, зниження біорізноманіття. Ця тема активно обговорюється у громадському просторі та медіа. Саме журналісти відіграють важливу роль у донесенні екологічної правди до суспільства, інформуючи, викриваючи та впливаючи на формування екологічної свідомості.

Україна входить до десятки країн світу за запасами мінеральних ресурсів. За даними журналу «Мінеральні ресурси України», на території країни виявлено понад 20 тисяч родовищ, з яких приблизно 8 тисяч – розробляються [1]. Згідно з оцінкою Forbes, опублікованою 25 квітня 2023 р., загальна вартість корисних копалин України становить приблизно \$14,8 трлн. Понад 70 % цієї суми припадає на три області: Донецьку, Дніпропетровську та Луганську [2]. Основні складники вартості:

- кам'яне вугілля: 62 % від загальної вартості
- залізна руда: 14 %
- інші ресурси: кожен з них становить менше 5 %.

Загальний обсяг мінеральних ресурсів України оцінюється в 111 млрд тонн [2]. Сучасне використання природних ресурсів часто призводить до серйозних екологічних проблем. Однією з головних загроз є видобуток корисних копалин, особливо відкритим способом. Внаслідок таких робіт на місці родючих ґрунтів з'являються

кар'єри та відвали гірських порід. Це не тільки змінює вигляд території, а й призводить до зсувів, просідання землі, а також руйнування будівель і доріг.

У районах активного видобутку змінюється структура ґрунту і вод, що негативно впливає на навколишнє середовище. Усі споруди, водойми та екосистеми, які опиняються в зоні дії гірничих робіт, піддаються руйнуванню або серйозним порушенням [3].

Найбільше страждають ґрунти та сільськогосподарські землі. На місці копалин залишаються не тільки кар'єри, але й терикони – великі купи породи, що містять токсичні речовини. Наприклад, пірит, який часто потрапляє на поверхню під час розробок, різко підвищує кислотність ґрунту (до рівня рН = 2,1), що робить землю непридатною для життя рослин і тварин. У таких умовах у ґрунті зростає концентрація шкідливих металів – заліза, алюмінію та інших сполук, які отруюють територію. Через гірничу діяльність у світі вже пошкоджено понад 15–20 млн га землі. З них понад половину займають самі розробки, а решта – відвали і хвостосховища [4].

Відбувається деградація ландшафту, адже розробка кар'єрів передбачає масштабне зняття верхнього шару ґрунту та вирубка лісів, що призводить до знищення природних ландшафтів і порушення екосистем. Наприклад, тривалий підземний видобуток високоякісних залізних руд у Криворізькому залізорудному басейні спричинив значні деформації земної поверхні. Використання систем розробки з обваленням покрівлі та буропідривних систем без закладки виробленого простору призвело до утворення зон зрушення та обвалення. За даними науковців та ДП «Кривбаспроект», площа поверхневих деформацій поблизу Кривого Рогу оцінюється приблизно в 4 000 га, і ця цифра поступово зростає. Зокрема, загальна площа зон зрушення збільшилася на 2 400 га, порівняно з 1955 р., а середня глибина обвалень зросла з 60 м до 120 м [5].

У процесі видобутку використовуються хімічні речовини, як-от ціанід і сірчана кислота, які можуть потрапляти у водні ресурси, спричиняючи їх забруднення. Це негативно впливає на якість води та може бути шкідливим для водних організмів. Вирубка лісів і знищення природних середовищ існування під час видобутку корисних копалин призводять до втрати біорізноманіття. Зокрема, в Україні, де є родючі рівнини та лісові масиви, такі дії можуть суттєво зменшити кількість видів флори та фауни.

Українські та міжнародні медіа дедалі активніше висвітлюють тему видобутку мінеральних ресурсів в Україні, наголошуючи на її стратегічному значенні для світу, зокрема – у контексті «зеленої» енергетики, геополітики та інвестицій. Важливими стають як гучні аналітики, так і локальні репортажі з місць потенційного видобутку.

Про що пишуть медіа щодо видобутку мінеральних ресурсів України?

Міжнародні угоди та перспективи співпраці. За даними «УНІАН», хоча Україна та США обговорюють угоду про видобуток корисних копалин, експерти прогнозують, що на стабільну стадію видобутку літію та його переробки вдасться вийти лише до 2029 р. Це зумовлено необхідністю значних інвестицій та часу на підготовчі роботи [6].

Геополітика та міжнародні інтереси. «Forbes Україна» розповідає про інтерес західних країн, зокрема США, до українських мінералів – літію, титану, графіту. Видання аналізує матеріали *Financial Times* і *The Economist*, де йдеться про те, як західні уряди намагаються диверсифікувати постачання критично важливих ресурсів та залучити Україну як стратегічного партнера. У статті підкреслюється, що видобуток – це не лише економіка, а й інструмент геополітичної гри [7].

Репортажі з регіонів: приклад Кіровоградщини. «Суспільне | Кропивницький» у великому репортажі висвітлює ситуацію на Кіровоградщині, де знаходяться одні з найбільших у Європі покладів літію. Місцеві активісти та експерти підкреслюють як великі можливості, так і ризики для довкілля та громад, із якими пов'язаний можливий початок масштабного видобутку [8].

Ще один приклад – інтерв'ю з Андрієм Бродським, CEO компанії «Velta», яка спеціалізується на титанових проектах. Компанія має амбітний план: побудувати «титановий міст» між Україною та США, налагодивши ланцюг постачання титану для аерокосмічної та оборонної промисловості. Це один з прикладів, як українські компанії намагаються перетворити надра на конкурентну перевагу у світовій економіці [9].

Стаття з «Української правди» детально описує, як держава дозволила видобуток торфу на Маковому болоті – території, що є унікальним природним об'єктом Полісся з рідкісними видами флори та фауни. Журналісти аналізують, як це рішення суперечить екологічним зобов'язанням України перед ЄС, і як держава нехтує природоохоронним статусом заради економічної вигоди. Також піднімається тема узгодженості дій між центральною та місцевою владою [10].

Отже, Україна є надзвичайно багатою на мінеральні ресурси державою – за загальними запасами вона входить у світовий топ-10. За оцінками, на її території виявлено понад 20 тисяч родовищ, із яких приблизно третина активно розробляється. Особливо актуальними ці ресурси стають на фоні зростаючого попиту на критично важливі мінерали – літій, титан, графіт, мідь, кобальт. Вони потрібні для зеленої енергетики, виробництва акумуляторів, військової та космічної промисловості. Українські поклади літію – одні з найбільших у Європі, а підприємства на кшталт «Velta» намагаються створити інфраструктуру для постачання титану до США. Водночас укладення міжнародних угод щодо видобутку (наприклад, між США та Україною) просувається повільно – через складність дозвільних процедур, інвестиційні ризики й потребу в довготривалій підготовці.

Водночас видобуток ресурсів має високу екологічну ціну. Знищення ґрунтів, вирубка лісів, руйнування екосистем, утворення токсичних відвалів – усе це **супроводжує** гірничу діяльність. Показовим є приклад Криворізького залізорудного басейну, де через тривалі підземні роботи деформовано понад 4 000 гектарів землі – через зсуви, просідання, руйнування доріг і споруд.

У медіа ця тема активно висвітлюється з різних боків:

- Розслідувальні проєкти (Bihus.Info, «Схеми», «Наші гроші») викривають порушення – незаконний видобуток бурштину, ліцензійні зловживання, тіньові схеми.

- Аналітичні публікації в *Forbes*, *Українській правді*, *УНІАН* надають глибокий геополітичний і економічний контекст, акцентують на міжнародному інтересі до надр України.

- Локальні ЗМІ та громадянська журналістика (наприклад, «Суспільне») висвітлюють конфлікти між громадою та інвесторами, екологічні загрози в конкретних регіонах.

- Спецпроєкти та інтерактивні формати допомагають пояснювати складні речі просто – це важливо для формування свідомого суспільного ставлення до природних ресурсів.

Список літератури

1. Рудько Г. І., Бала Г. Р. Критична мінеральна сировина та її перспективи в Україні. *Мінеральні ресурси України*. 2021. № 2. С. 3–14. URL: <https://mrujournal.com.ua/index.php/mru/article/view/307/288> (дата звернення: 08.04.2025).

2. Ланда В. Війна за ресурси. Forbes оцінив вартість усіх корисних копалин України. *Forbes.ua*. 25.04.2023. URL: <https://forbes.ua/money/viy-na-za-resursi-forbes-otsiniv-vartist-vsikh-korisnikh-kopalin-ukraini-25042023-13255> (дата звернення: 08.04.2025).

3. Іванов Є. А. Еколого-ландшафтознавче дослідження територій, порушених гірничовидобувною промисловістю. *Географія і сучасність*: зб. наук. праць. 1999. Вип. 1. С. 94–100.

2. Павличенко А. В. Ідентифікація екологічних ризиків, що виникають на різних етапах функціонування вугледобувних підприємств. *Геотехнічна механіка*. 2015. Вип. 124. С. 280–288.

3. Комплексна оцінка стану земної поверхні, порушеної гірничими роботами, та шляхи покращення ситуації: приклад Криворізького залізорудного басейну, Україна / О. Базалук, М. Петльований, К. Сай, М. Чебанов, В. Лозинський. *Frontiers in Environmental Science*. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/environmental-science/articles/10.3389/fenvs.2024.1480344/full> (дата звернення: 08.04.2025).

4. Григор'єв В. Україні та США знадобляться роки, перш ніж угода про копальни запрацює, – Reuters. *УНІАН*. 28.02.2025. URL: <https://www.unian.ua/world/korisni-kopalini-ukrajini-ugoda-pochne-prinositi-vigodu-tilki-cherez-kilka-rokiv-12930591.html> (дата звернення: 08.04.2025).

5. Самусенко Ю. «Це приманка для Трампа». Чому отримати мінеральні ресурси України не так просто? Розбір FT та The Economist. *Forbes.ua*. 18.02.2025. URL: <https://forbes.ua/svit/tse-primanka-dlya-trampa-chomu-otrimati-mineralni-resursi-ukraini-ne-tak-prosto-rozbir-ft-ta-the-economist-18022025-27267> (дата звернення: 08.04.2025).

6. Волошаненко В., Крейтор А. «Біла нафта». На Кіровоградщині містяться найбільші поклади рідкісноземельного металу літію в Європі – що з видобутком. *Суспільне*. 21.02.2025. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/954225-bila-nafta-na-kirovogradsini-mistatsa-najbils-pokladi-ridkisnozemelno-metalu-litiu-v-evropi-soz-vidobutkom/> (дата звернення: 08.04.2025).

7. Forbes BrandVoice. Андрій Бродський, гендиректор компанії «Велта»: «Ми будуємо титановий міст між Україною та США». *Forbes.ua*. 18.12.2023. URL: <https://forbes.ua/company/andriy-brodskiy-gendirektor-kompanii-velta-mi-buduemo-titanoviy-mist-mizh-ukrainoyu-ta-ssha-18122023-17907> (дата звернення: 08.04.2025).

8. Сімонов Д. Врятувати Макове болото. Як видобуток торфу й бурштину знищує залишки дикої природи на Поліссі. *Українська правда*. 14.01.2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2024/01/14/7437086/> (дата звернення: 08.04.2025).

Станіславенко А. В.,
випускниця ОП «Політична журналістика»
ДонНУ імені Василя Стуса,
магістерка журналістики

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО YOUTUBE-КОНТЕНТУ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 Р.: ЯКІ ТЕМИ СТАЛИ ПОПУЛЯРНИМИ?

У цій роботі проведено комплексний аналіз змін у тематичному та формальному наповненні українського YouTube-контенту, що відбулися після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. Основна увага приділяється аналізу зміщення тематичного фокусу від традиційного інформування до комплексного аналізу воєнних подій, політичних рішень і гуманітарних криз із залученням експертного дискурсу, що сприяє формуванню критичного мислення аудиторії. Особливий акцент зроблено на інтеграції патріотичної символіки, формуванні українського духу суспільства. На прикладі діяльності YouTube-каналів «Alexey Arestovych» та «RAMINA» показано, як цифровий медіапростір адаптується до умов воєнного часу, забезпечуючи не лише оперативну передачу інформації, а й стимулюючи соціокультурний діалог і формування національної ідентичності.

Ключові слова: YouTube, трансформація, медіаконтент, війна, патріотизм, аналітика.

Початок повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. відкрив нову еру трансформації всіх секторів суспільного життя, серед яких медіапростір займає центральне місце. Розвиток сучасних комунікаційних технологій сприяв переорієнтації традиційних засобів масової інформації, поступово втрачаючи їх домінуючу позицію, на користь цифрових платформ, серед яких YouTube виступає ключовим інструментом для інформування, мобілізації населення та культурної самореалізації [1]. У сучасних умовах війни українські творці контенту змушені оперативно адаптувати свої інформаційні формати та тематичну спрямованість, що дає змогу не лише оперативно реагувати на надзвичайну ситуацію, а й активно формувати національну ідентичність і забезпечувати інформаційну безпеку громадянського суспільства.

У сучасній науковій літературі трансформація медіаконтенту розглядається як комплексний процес, що включає зміни в структурі повідомлень, методах комунікації та використанні риторичних стратегій. Т. Рудакова та А. Онкович зазначають, що у період війни формування національної ідентичності набуває нового

виміру, адже медіа виступають не лише інструментом інформування, але і засобом мобілізації суспільства [1]. З. Галаджун та Р. Бакай підкреслюють, що YouTube як нова форма медіакомунікації дає змогу оперативно реагувати на зовнішні **виклики**, використовуючи аналітичний підхід та експертну термінологію [6].

К. Бакаєвич у своїх дослідженнях акцентує увагу на зростанні кількості відеоматеріалів, орієнтованих на оперативне висвітлення воєнних подій, політичних рішень та гуманітарних криз [2]. Зокрема, зазначено, що у відеоматеріалах спостерігається посилення експертного підходу, що дає змогу глядачеві отримати перевірену інформацію в умовах інформаційної нестабільності. А. Литвиненко розглядає феномен зміни контенту з культурно-мистецького на аналітичний і військовий, що підтверджується переходом деяких популярних творців до тематики актуальних подій [5].

У проведеному аналізі результатів дослідження трансформації українського YouTube-контенту після 24 лютого 2022 р. з'являється комплексна картина, що демонструє як еволюцію тематичного наповнення, так і зміну дискурсивних стратегій творців контенту. Наукове дослідження виявило, що значна частина відеоматеріалів набуває орієнтації на оперативне висвітлення подій, що супроводжується використанням специфічної експертної лексики та наукової термінології.

Трансформація українського YouTube-контенту після 24 лютого 2022 р. є об'єктом ґрунтовного дослідження, оскільки вона відображає не лише зміну інформаційних потоків, але й адаптацію медіапростору до умов воєнного конфлікту, що супроводжується глибинною реконфігурацією тематичного та риторичного дискурсу. Одним із ключових аспектів цього процесу є зміна тематичного фокусу, що виражається у переході від традиційного інформування до комплексного аналізу воєнних подій, політичних рішень та гуманітарних криз, а також у поєднанні оперативної передачі фактів з аналітичною рефлексією історичного та культурного контексту. В умовах ескалації кризових явищ творці контенту використовують експертну лексику та наукову термінологію, що забезпечує високий рівень довіри аудиторії до представленої інформації.

У цьому контексті важливою є трансформація риторичних стратегій, що супроводжує зміну тематичного спрямування. Творці контенту не лише повідомляють фактичні дані, але і впроваджують патріотичну символіку та культурні алюзії, що сприяють емоційному залученню аудиторії. Використання архівних кадрів, традиційної музики, історичних алюзій та символів національного культурного коду є прикладами семіотичних елементів, які стають інструментом мобілізації та консолідації суспільства в умовах війни, що дає змогу не тільки передати інформаційний меседж, а й стимулювати формування колективної пам'яті та національної свідомості. Застосування дискурсивного аналізу виявляє, що сучасний контент набуває характеру багатовимірного наративу, де кожен символ та алюзія

виконують роль у створенні комплексного образу подій, сприяючи формуванню як емоційної, так і когнітивної реакції аудиторії.

Для ілюстрації вищезазначених процесів корисно розглянути приклади трансформації контенту на основі діяльності окремих YouTube-каналів, зокрема «Alexey Arestovych» та «RAMINA». Після 24 лютого 2022 р. YouTube-канал Олексія Арестовича зазнав значних змін, що дало йому змогу зайняти провідну позицію у медіапросторі воєнного часу [8]. Спочатку функціонуючи як засіб іміджевого представлення публічного посадовця, ресурс перейшов у формат особистого медіа, який поєднує аналітичний матеріал, експертні інтерпретації актуальних подій і елементи психоемоційної підтримки. Зміни в інформаційному продукті відображають переосмислення ролі комунікатора, що демонструє високий рівень адаптивності до умов воєнного конфлікту.

Поява щоденних розмов із Марком Фейґіним, оформлених у вигляді аналітичних брифінгів, дала можливість розширення аудиторії. Матеріали містять компоненти фронтової аналітики, філософських роздумів і геополітичних оцінок, що забезпечують емоційну підтримку аудиторії у період невизначеності. Розробка такої моделі подачі інформації дала змогу залучити слухачів як в Україні, так і поза її межами, зокрема серед російськомовних користувачів.

Відставка Арестовича з посади радника Офісу Президента у січні 2023 р. ознаменувала перехід до більш критичних оцінок внутрішньої політичної ситуації. Зміна характеру контенту супроводжується відходом від офіційного дискурсу на користь висловлювань із підвищеною особистісною експресією і критичністю, що сприяло переосмисленню ролі автора як альтернативного інформаційного джерела. Розширення спектра тем створило майданчик для осмислення як поточних кризових явищ, так і перспектив розвитку суспільства.

Окрім позитивних трансформацій, розвиток каналу супроводжується й численними критичними зауваженнями щодо політики та ведення каналу. Зокрема, деякі критики зазначають, що емоційно забарвлений стиль Арестовича та його схильність до суб'єктивізації фактів можуть впливати на об'єктивність подачі інформації, що особливо важливо у воєнний час. Харизматичний імідж і особистий підхід до висвітлення подій іноді створюють враження політичної упередженості, що може негативно позначатися на формуванні суспільної думки. Додатково, питання щодо балансу між офіційним дискурсом та критичними висловлюваннями викликають занепокоєння щодо методології аналізу і викладу інформації, адже окремі висловлювання можуть містити як аналітичну глибину, так і особистісні оцінки, що іноді суперечать одна одній. Таке поєднання може призводити до двозначності у сприйнятті як поточних подій, так і перспектив розвитку суспільства, особливо в умовах інформаційної невизначеності.

Описаний приклад демонструє як можливості персоналізованого медіа, що створюють альтернативний інформаційний простір, так і ризики, пов'язані з потенційною політичною упередженістю та суб'єктивізацією фактів. Інтеграція аналітичних висновків, емоційних компонентів і особистого стилю подачі створює умови для глибокого осмислення як воєнної ситуації, так і майбутніх соціально-політичних трансформацій, проте підкреслює необхідність критичного аналізу представленої інформації. Загалом трансформація каналу Арестовича є прикладом формування нового інформаційного формату, який поєднує аналітичний і емоційно-орієнтований контент, але водночас викликає дискусії щодо методології подачі інформації та політичної неупередженості, що має вагоме значення для розуміння процесів адаптації медіа у кризових умовах та створення альтернативних платформ для осмислення суспільно-політичних викликів.

Діяльність YouTube-каналу «RAMINA» демонструє процес адаптації цифрового медіапростору до нових соціополітичних умов шляхом інтеграції аналітичного підходу та патріотичного дискурсу. Основною особливістю каналу є використання формату інтерв'ю, що передбачає комунікацію з лідерами громадської думки, серед яких політичні аналітики, військові експерти, представники культурної еліти, журналісти та громадські діячі [7]. Такий формат сприяє багатогранному аналізу суспільно-політичних і воєнних процесів, забезпечуючи аудиторію різними поглядами на ключові події, що відбуваються в Україні та світі. Контент каналу вирізняється високим ступенем емоційної залученості, що досягається завдяки активному використанню елементів національного культурного коду, серед яких наявні архівні відеоматеріали, відзняті на лінії фронту. Така стратегія не лише посилює ефект ідентифікації аудиторії з представленим матеріалом, а й сприяє формуванню колективної пам'яті, консолідації суспільства та утвердженню національної ідентичності. Водночас залучення перевірених фактів, аргументованих суджень та експертних коментарів забезпечує аналітичну глибину контенту, що дає змогу аудиторії не лише отримувати оперативну інформацію, а й здійснювати її критичне осмислення. YouTube-канал «RAMINA» виконує подвійну функцію: з одного боку, він виступає платформою для розширеного обговорення актуальних питань із ключовими фігурами українського суспільства, з іншого, – стає засобом підвищення рівня медіаграмотності, формування критичного мислення та зміцнення національної свідомості в умовах воєнного часу. Інтеграція патріотичних мотивів із глибоким аналітичним підходом у контенті каналу свідчить про загальну тенденцію трансформації цифрових медіа, що орієнтуються не лише на інформаційну функцію, а й на ширше соціокультурне та ідеологічне значення.

Отже, трансформація українського YouTube-контенту після 24 лютого 2022 р. є багатограним процесом, що об'єднує оперативну висвітленість, аналітичну аргументацію та патріотичну символіку, що інтегруються у сучасний інформаційний

нарратив. Досвід проаналізованих YouTube-каналів демонструє ефективність використання експертного дискурсу, який дає змогу формувати критичне мислення через структурований аналіз подій воєнного стану. Синергія методів допомагає цифровому медіапростору адаптуватися до викликів воєнного часу, забезпечуючи не лише оперативну передачу інформації, а й стимулюючи соціокультурний діалог та формування колективної свідомості у суспільстві.

Список літератури

1. Рудакова Т., Онкович А. YouTube-канали в Україні. *Молодий вчений*. 2022. № 1(101). С. 43–46.
2. Бакаєвич К. О. Переваги та недоліки поширення новинного контенту на відеохостингу «YouTube» під час повномасштабного вторгнення. *Обрії друкарства*. 2024. № 1(15).
3. Війна і трансформація повсякденності: жіночий погляд. Київ: Фонд ім. Г. Бюлля в Україні. 2015. С. 11–29.
4. Балакірева О. Трансформація ціннісних орієнтацій в українському суспільстві. *Український соціум*. 2007. С. 63–70.
5. Литвиненко А. Українські YouTube-канали на культурно-мистецьку тематику під час повномасштабного вторгнення росії до України. *Образ*. 2023. Вип. 2(42). С. 25–37.
6. Галаджун З., Бакай Р. YouTube як нова форма медіакомунікації. *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка»*. Львів, 2020. Вип. 4. С. 117–131.
7. YouTube-канал «RAMINA». URL: <https://www.youtube.com/@Raminaeshakzai> (дата звернення: 02.04.2025).
8. YouTube-канал «Alexey Arestovych». URL: <https://www.youtube.com/@arestovych> (дата звернення: 02.04.2025).

Назаренко Є. О., здобувач вищої освіти
(кафедра журналістики та соціальних комунікацій)
ДонНУ імені Василя Стуса

ВИСВІТЛЕННЯ ФУТБОЛУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНАХ ПІД ЧАС ВІЙНИ В ОБ'ЄКТИВІ МЕДІА

У тезах виявлено особливості подання футбольних новин в інформаційному просторі львівського та харківського регіонів під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Результати свідчать, що відстань регіонів до лінії бойових дій безпосередньо впливає на рівень висвітлення футболу.

Ключові слова: повномасштабна війна в Україні, футбол, медіа.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну у 2022 р. вплинуло на всі аспекти нашого життя. Зокрема, популярний вид спорту в Україні та світі – футбол – зазнав серйозних втрат: чимало вітчизняних клубів припинило існування, а деякі стадіони отримали руйнівні пошкодження.

Тим часом популярність футболу в Україні доводить опитування групи «Рейтинг», що відбулося у 2021 р. За його даними, 45 % українців називають себе фанатами цього виду спорту [4].

Загалом про футбол пише чимало українських видань, і навіть попри повномасштабне вторгнення РФ, футбол залишається важливим для українців. Наприклад, у 2023 р., за даними дослідження Prnews.io, українське онлайн-видання «Sport.ua» зібрало 133,7 млн відвідувань за рік, написавши більшість своїх новин саме про футбол [3].

За інформацією Міністерства молоді та спорту України, після варварських обстрілів РФ щонайменше 502 спортивні об'єкти нашої держави зазнали пошкоджень. Припинили існування відомі професійні футбольні клуби: «Дніпро-1», «Десна Чернігів», «Маріуполь» [5].

Не краща ситуація і в регіональному футболі, де зникають цілі чемпіонати. Наприклад, у Подільському районі Одеської області регулярний чемпіонат з футболу від початку повномасштабного вторгнення РФ не проводиться.

На жаль, українські футболісти віддають на цій війні найдорожче – життя. За інформацією ресурсу «Янголи спорту», 66 українських гравців та гравчинь загинули, захищаючи Батьківщину [8].

Попри непоправні втрати, наш футбол продовжує існування. Згідно з офіційною заявкою Української прем'єр-ліги, у розіграші чемпіонату України в сезоні 2024/2025 беруть участь 16 професійних клубів. У Першій лізі України 18 команд, у Другій – 20 [6].

Ба більше, вболівальники можуть відвідувати матчі, дотримуючись глядацької квоти та правил безпеки.

Загалом український футбол в умовах повномасштабної війни дійсно продемонстрував унікальну здатність до адаптації, витривалості та єднання. Попри серйозні виклики – зруйновану інфраструктуру, небезпеку для гравців та вболівальників, скорочення фінансування та міграцію спортсменів за кордон – футбол залишився важливою частиною соціального та культурного життя України.

Отже, дослідження українського футболу на всіх рівнях – від професійного до аматорського, від загальнонаціональних до регіональних ліг – має важливе значення з огляду на його важливість для суспільства.

Мета роботи – дослідити висвітлення регіонального футболу в українських ЗМІ на фоні повномасштабного вторгнення РФ. Для аналізу було взято два популярні регіональні медіа зі Львівської та Харківської областей. Вибір зроблений відповідно до розташування цих регіонів до лінії фронту.

Відтак можна буде дізнатися, наскільки сильно війна впливає на висвітлення футболу в більш та менш безпечних українських регіонах.

За дослідженням prnews.io, найпопулярнішим онлайн-ресурсом, який систематично пише про спорт у Львівській області, є «Високий замок» [2], а у Харківській – «Status Quo» [1].

Львівське видання отримало 5,3 млн переглядів за 2023 р. Водночас харківське – 7,1 млн.

За допомогою комп'ютерного аналізу були оброблені всі новини цих медіа з 1 січня 2024 р. до 31 жовтня 2024 р. Щоб знайти всі згадки про футбол у заголовках новин, були використані загальні ключові слова, які найчастіше зустрічалися, зокрема: футбол, гол, чемпіонат, стадіон [9].

Також для львівського видання використовувалися ключові слова – «Карпати Львів» та «Рух», – які відображають назви команд, що є найпопулярнішими в регіоні. Відповідно для харківського видання використовувалося ключове слово «Металіст 1925». (див. табл. 1).

Таблиця 1 – Результати аналізу видань

Ключові слова	Вживання їх у заголовках «Високий Замок»	Ключові слова	Вживання їх у заголовках «Status Quo»
Футбол	4	Футбол	2
гол	0	гол	0
Чемпіонат / УПЛ	17	Чемпіонат / УПЛ	5
стадіон	1	стадіон	2
«Рух»	22	«Металіст 1925»	9
«Карпати Львів»	8		

Результати аналізу показують, що у виданні «Високий замок» ключові слова у заголовках текстів у період із 1 січня до 31 жовтня 2024 р. було вжито 52 рази, що свідчить про більшу активність львівського видання у висвітленні подій, пов'язаних із цією тематикою. Водночас у виданні «Status Quo» ця сама лексика була використана відчутно менше – лише 18 разів, що вказує на меншу інтенсивність роботи харківського медіа у цьому напрямі.

За якістю написання новин «Високий замок» має недоліки у вигляді відсутності гіперпосилань на першоджерела або навіть на власні попередні матеріали, що могли б допомогти читачам краще зрозуміти контекст. Водночас журналісти «Status Quo» демонструють відповідність журналістським стандартам, завжди надаючи посилання на джерела, що забезпечує більшу обізнаність читачів у тематиці новин.

Проте варто звернути увагу на розлогість і глибину матеріалів у львівському виданні. У «Високому замку» часто зустрічаються аналітичні статті, які детально аналізують успіхи та невдачі місцевих футбольних клубів, що надає матеріалам більше змістовності. Подібних глибоких аналітичних публікацій у журналістів «Status Quo» не виявлено.

Логічний висновок із проведеного порівняння полягає в тому, що регіони України, розташовані в умовно безпечних зонах, приділяють футболу більше уваги, створюючи для нього умови не лише для виживання, але й для розвитку. Водночас регіони, які знаходяться ближче до лінії фронту, мають менше можливостей для повноцінного розвитку футболу.

Незважаючи на це, у Харківській області футбольне життя триває. Це підтверджується не лише виступами ФК «Металіст 1925», який зараз змагається у Першій лізі України, а й діяльністю менш відомих клубів. За даними Харківської обласної асоціації футболу, 16 листопада завершився чемпіонат області, в якому брали участь 11 команд, а перемогу здобули представники ФК «Авангард» із міста Лозова. Такі події є свідченням того, що навіть у найскладніших умовах футбол залишається частиною життя українців, демонструючи стійкість і життєздатність спорту у всіх куточках країни [7].

За результатами аналізу ситуації з висвітленням регіонального футболу у львівському виданні «Високий Замок» та харківському ресурсі «Status Quo» було виявлено, що у більш безпечних регіонах України футбольна тематика в новинах згадується частіше, що свідчить про залежність інформаційного простору від ситуації безпеки в країні. Водночас, незалежно від регіону, якість подачі матеріалів у згаданих онлайн-ресурсах викликає певну критику.

Також варто зазначити, що повномасштабна війна кардинально змінила реалії існування українського футболу. Багато клубів втратили фінансування, інфраструктуру та можливість змагатися у звичному форматі. Попри це, адаптація стала

головною стратегією виживання: клуби й асоціації активно залучали міжнародну підтримку, використовували нові формати проведення матчів, а також перенесли поєдинки на території більш безпечних регіонів. Водночас футбол став важливим елементом моральної підтримки для суспільства, що вказує на стійкість і здатність українців до відновлення навіть у найскладніших умовах.

Список літератури

1. Коімбра Д. Десятка найпопулярніших ресурсів про Харківщину. *Prnews.io*. 27.11.2024. URL: <https://prnews.io/uk/blog/desiatka-naypopuliarnishykh-resursiv-pro-kharkivshchynu-shcho-chytaly-v-2023-rotsi.html>
2. Коімбра Д. Десятка найпопулярніших ресурсів про Львівщину. *Prnews.io*. 28.11.2024. URL: <https://prnews.io/uk/blog/reutyinh-naybilsh-populiarnykh-onlayn-resursiv-lvivshchynu-fakhivtsi-prnews-io-opryliudnyly-top-10.html?fbclid=IwAR2I2y2fkN5C8Akf3ol2V21i5uQYFCf0FsIxIio8wJU4NRNJoQ9AGH7VFD0>
3. Нігматулін О. Топ-10 найпопулярніших сайтів спортивних новин. *Prnews.io*. 06.11.2024. URL: <https://prnews.io/uk/blog/sport-portaly.html>
4. Ставлення Українців до Євро-2020. *Соціологічна група Рейтинг*. 03.07.2021. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/otnoshenie_ukraincev_k_evro-2020.html
5. Орешкевич О. База знищених Росією спортивних об'єктів України. *Tribuna.ua*. 07.08.2024. URL: <https://ua.tribuna.com/uk/blogs/crazygenius/3063694-znyshheni-sportyvni-obyekty/>
6. УПЛ: вебпортал. URL: <https://upl.ua/ua>
7. Харківська асоціація футболу. Підсумки сезону-2024. *Facebook*. 19.11.2024. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1264318104810895&set=pcb.1264318438144195>
8. Вебпортал «Янголи спорту». URL: <https://yangoly-sportu.teamukraine.com.ua/?paged=2&s=%D1%84%D1%83%D1%82%D0%B1%D0%BE%D0%BB&lang=uk>
9. Стеблина Н. О. Цифрові інструменти для медіааналітика. Одеса, 2023. 90 с. URL: http://www.ualocal.media/?page_id=989

Мащенко К. Є., здобувачка вищої освіти;
Дрешпак В. М., д-р наук із держ. упр.,
професор кафедри журналістики
Університету митної справи та фінансів

ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ РЕГІОНАЛЬНИМ МЕДІА «ДНІПРО TV»

Досліджено діяльність дніпровського медіа «Дніпро TV» у період воєнного стану. З'ясовано, що журналісти «Дніпро TV» адаптували свої формати до нових реалій, оперативно інформуючи населення про події фронту, розповідаючи історії військовослужбовців та висвітлюючи гуманітарні ініціативи. Попри значні виклики, медійники продовжують виконувати свою місію, документуючи реальність війни та протидіючи дезінформації. Наведено та проаналізовано приклади публікацій «Дніпро TV», які створюють фундамент колективної пам'яті місцевих громад про події воєнного часу та гуртують суспільство в умовах воєнного стану.

Ключові слова: Україна, війна, медіа, журналістика, «Дніпро TV», інформування, документування.

В умовах повномасштабної агресії та інформаційної війни з боку росії українські медіа опинилися на передовій боротьби за правду та національні інтереси. Вони відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, протидії ворожій пропаганді та зміцненні духу українського суспільства. Українські та іноземні журналісти працюють в умовах ракетних обстрілів, у сховищах, часто без стабільного електропостачання та інтернету. Однак, незважаючи на всі перешкоди, виснаження та психологічні травми, переважна більшість медійників продовжує свою важливу роботу, щоб донести до світу реальність цієї війни.

Актуальність теми нашого дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу змін у тематиці, форматах та стилістиці матеріалів регіонального медіа «Дніпро TV» [1] в умовах воєнного стану. Розуміння цих трансформацій дасть змогу виявити нові тенденції та виклики в роботі журналістів міста Дніпро, оцінити їх ефективність в інформуванні суспільства та протидії дезінформації, а також окреслити перспективи розвитку медіа в післявоєнний період. До того ж вивчення досвіду «Дніпро TV» може стати цінним внеском у міжнародний дискурс щодо ролі медіа в умовах збройних конфліктів та загроз.

Від початку повномасштабної війни журналісти «Дніпро TV» проявили себе якнайкраще, адаптувавши свої формати до нових реалій. Медійники надихали суспільство у перші дні вторгнення росії, підбадьорювали громадян активніше

допомагати фронту і тилу, завдяки своїм онлайн-платформам розповідали про Україну та її боротьбу на весь світ, багато робили для інформування тих наших співвітчизників, які перебували у розпачі, а також тих, хто навіть після початку навали продовжували вагатися у власному виборі сторони у цій війні.

Воєнна тематика у матеріалах «Дніпро TV» представлена у різних програмах. До прикладу, кожного тижня виходять випуски ексклюзивного інтерв'ю з воєнними експертами, де йдеться про військову тактику ворога, про його можливі плани. Щочетверга виходять сюжети у новинному випуску, де розповідають історії військовослужбовців, які отримали поранення і проходять лікування в реабілітаційному центрі Дніпра. Розповіді про особисті переживання та мужність військових, які отримали поранення внаслідок жорсткої війни, сприяють визнанню їхніх **подвигів**, формують розуміння потреб ветеранів, допомагають соціальній адаптації, дають змогу донести правду про наслідки війни та привернути увагу міжнародної спільноти до ситуації в Україні. Усі сюжети та інтерв'ю також публікуються в соціальних мережах «Дніпро TV» та на його сайті [2; 3].

Особлива увага «Дніпро TV» зосереджена на оперативному інформуванні про ракетні удари, наслідки обстрілів та перебіг їх ліквідації. Наприклад, у матеріалі за 4 квітня розповідається про атаку дронів на Дніпро, внаслідок якого було понівечено 11 житлових будинків дніпрян, із коментарями голови адміністрації одного з районів міста, який інформує населення про алгоритм подальших дій у разі втрати майна [4]. Розповсюдження журналістами медіасюжетів з офіційною та перевіреною інформацією допомагає нейтралізувати фейки та маніпуляції, які можуть поширюватися противником для посилення паніки у місті. А висвітлення заходів з ліквідації наслідків атак і надання допомоги постраждалим підкреслює здатність держави та суспільства швидко реагувати на виклики, що сприяє зміцненню довіри до влади і згуртуванню громадян перед викликами воєнного часу.

Із 24 лютого 2022 р. знімальні групи «Дніпро TV» перейшли у режим практично цілодобової роботи: вони виїжджають до гарячих точок для документування реальних обставин війни. У кожному матеріалі зібрані докази численних воєнних злочинів, скоєних російською армією, щоб у майбутньому притягнути винних до відповідальності. До прикладу, сюжет про життя прифронтового міста Нікополя, яке щодня піддається російським ракетним атакам. Медіа висвітлює проблеми та виклики, з якими стикаються мешканці й інших прифронтових міст, що може сприяти залученню допомоги від державних та міжнародних організацій, а також волонтерів [5].

Крім новин, «Дніпро TV» активно висвітлює гуманітарні ініціативи та патріотичні проєкти, розповідає про діяльність волонтерів, підтримку армії та заходи зі вшанування пам'яті загиблих. Наприклад, створення та оновлення онлайн-платформи «Війна», на якій зібрані дані про героїв і цивільних жертв російсько-

української війни, які народились та проживали у Дніпрі, є прикладом того, як регіональне медіа сприяє збереженню пам'яті про українців та слугує ще одним доказом агресії з боку росії [6]. Матеріал про волонтерську організацію «Вузлик допомоги» розповідає про дніпрян, які плетуть маскувальні сітки, роблять окопні свічки та передають їх на фронт військовим. Такі сюжети сприяють залученню нових волонтерів і благодійників до організації, демонструють єдність суспільства та його готовність підтримувати захисників [7].

Отже, в умовах воєнного стану «Дніпро TV» оперативно адаптувало свої формати роботи до нових реалій і забезпечує всебічне висвітлення воєнної тематики. Аналіз публікацій «Дніпро TV» свідчить, що це медіа є важливим інформаційним ресурсом для громад регіону під час війни, виконуючи не лише інформаційну, але й соціально-об'єднуючу функцію.

Список літератури

1. Дніпро TV: вебсайт. URL: <https://dnipro.tv/>
2. Новопавлівський напрямок: небезпека танкового прориву біля Дніпропетровщини! Телеканал ДніпроTV. 03.04.2025. URL: <https://dnipro.tv/ekskliuzyvne-interviu/novopavlivskyi-napriamok-nebezpeka-tankovoho-proryvu-bilia-dnipropetrovshchynu/>
3. 15 операцій і боротьба за відновлення кінцівки: історія військового з Дніпра. Телеканал ДніпроTV. 04.04.2025. URL: <https://dnipro.tv/news-dnipro/15-operatsii-i-borotba-za-vidnovlennia-kintsivky-istoriia-viiskovoho-z-dnipra/>
4. Масована атака дронів на Дніпро: наслідки обстрілу 4 квітня. Телеканал ДніпроTV. 04.04.2025. URL: <https://dnipro.tv/news-dnipro/masovana-ataka-droniv-na-dnipro-naslidky-obstrilu-4-kvitnia/>
5. Ворог перебуває в 4 км від міста: життя прифронтового Нікополя під обстрілами! Телеканал ДніпроTV. 06.03.2025. URL: <https://dnipro.tv/news-dnipro/voroh-perebuvaie-v-4-km-vid-mista-zhyttia-pryfrontovoho-nikopolia-pid-obstrilamy/>
6. Дніпро пам'ятає: у місті працює платформа «Війна», на якій можна опублікувати інформацію про подвиги загиблих дніпрян. 19.11.2024. Телеканал ДніпроTV. URL: <https://dnipro.tv/news-dnipro/dnipro-pamiataie-u-misti-pratsiuie-platforma-v-ina-na-iakii-mozhna-opublikuvaty-informatsiiu-pro-podvyhy-zahyblykh-dniprian/>
7. «Вузлик допомоги» понад 3 роки плете сітки на фронт! Телеканал ДніпроTV. 12.02.2025. URL: <https://dnipro.tv/news-dnipro/vuzlyk-dopomohy-ponad-3-roky-plete-sitky-na-front/>

Колтатів А. Я., здобувачка вищої освіти;
Чорнодон М. І., канд. наук із соц. комунікацій, доцентка
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

МЕДІАПРОЄКТ В INSTAGRAM «СТВОРЕННЯ ТА НАПОВНЕННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСУ ПРО УКРАЇНСЬКИХ МУЗИКАНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ»

У тезах розглянуто роль цифрових платформ у фіксації, збереженні та популяризації діяльності українських музикантів у воєнний час. Проаналізовано можливості інтернет-ресурсів як засобу культурного спротиву, зокрема у висвітленні музичної творчості, благодійної активності артистів, а також їхнього впливу на формування інформаційного фронту. Окреслено виклики та перспективи створення медіаархіву, який документує внесок українських музикантів у підтримку нації під час війни. Розглянуто способи комунікації з молодіжною аудиторією через соціальні мережі та мультимедійні формати, підкреслено освітній і меморіальний потенціал такого ресурсу.

Ключові слова: українська музика, війна, інтернет-ресурс, цифрова пам'ять, благодійність, медіаархів, культурний спротив, молодіжна аудиторія.

У сучасному воєнному контексті музика перетворилася на неформальний, але надзвичайно потужний елемент національного спротиву. Артисти через свої пісні, виступи, благодійні тури та онлайн-акції не лише зберігають моральну стійкість суспільства, а й активно підтримують Збройні Сили України – як фінансово, так і емоційно. Відтак постає потреба в системному збиранні, описі та поширенні інформації про музичну діяльність у час війни. Саме інтернет-ресурс може стати такою цифровою платформою, що поєднує функції медіа, архіву та культурного щоденника.

Онлайн-платформа має за мету зібрати в єдиному просторі дані про творчість українських виконавців, створену після 24 лютого 2022 р., зокрема пісні, кліпи, благодійні проекти, стрими, тури, музичні колаборації. Це не лише дає змогу фіксувати динаміку змін у музиці, а й створює своєрідну хроніку культурного життя в умовах війни. Ресурс може виконувати функцію як інформаційної бази, так і джерела натхнення та вшанування митців, які загинули або служать у лавах ЗСУ.

Молодіжна аудиторія є однією з ключових у споживанні такого контенту. Саме молоді слухачі найактивніше користуються цифровими платформами, відстежують новинки української сцени та поширюють культурні сенси через TikTok,

Instagram, YouTube. Важливо, щоб інтернет-ресурс був адаптований до новітніх форматів сприйняття і включає відеоконтент, короткі форми текстів, інтерактивні елементи, персоналізовані добірки та візуально привабливий інтерфейс.

Окрему увагу в тезах приділено благодійній діяльності артистів. Значна частина українських музикантів організовує або долучається до зборів коштів на потреби армії та цивільного населення. Концерти, онлайн-стріми, спеціальні релізи чи музичні NFT – усе це є інструментами не лише мистецтва, а й практичної допомоги. В інтернет-ресурсі доцільно відображати прозорі звіти, цілісні історії та результати таких ініціатив.

Цифровий простір створює можливість для архівування музичної історії України в реальному часі. Цей ресурс має потенціал стати майбутнім джерелом для журналістів, науковців, істориків, педагогів і всіх, хто досліджує українську культуру. Формуючи сучасну пам'ять, ми водночас формуємо і майбутній наратив про незламність, гідність, спів як форму спротиву.

Інтернет-ресурс, присвячений українським музикантам у час війни, може стати не лише архівом подій, але й своєрідною платформою для діалогу між артистами та слухачами. Важливо передбачити функціонал зворотного зв'язку – можливість залишати коментарі, додавати власні історії, відгуки про концерти або навіть донатити на підтримку артистів, які служать у ЗСУ або постраждали від бойових дій.

Важливим напрямом роботи ресурсу є документування змін у творчості музикантів. У воєнних умовах тематика пісень суттєво змінюється: з'являються композиції про втрати, гнів, віру, героїзм, надію. Деякі артисти переходять від розважальної до глибоко соціальної тематики. Інші, навпаки, залишають музику як простір спокою та внутрішнього відновлення. Відстеження цих змін дає унікальну можливість зрозуміти, як музика реагує на соціальні травми і трансформується у кризові періоди.

Окремий напрям – історії артистів на фронті. Серед українських музикантів є чимало тих, хто взяв до рук зброю й захищає Україну. Інтерв'ю, щоденники, відео, пісні з окопів – усе це вже стало частиною культурної пам'яті. Важливо зберегти ці матеріали, зафіксувати не лише факти, а й емоції, голоси, присутність.

Підсумовуючи, варто сказати: створення та наповнення інтернет-ресурсу про українських музикантів у час війни – це крок до збереження не лише культурної спадщини, а й самоповаги. Це місце, де зберігатиметься не лише звук, а й смисл. Адже кожна пісня, написана й виконана в цей час, – це також свідчення. І ми маємо його почути, зафіксувати й передати далі.

Список літератури

1. «Ми допомагаємо культурі – культура нищить русню». Як працює Musicians Defend Ukraine, що підтримує музикантів на фронті. *Суспільне Культура*. 04.01.2023.

URL: <https://suspilne.media/amp/culture/348754-mi-dopomagaemo-kulturi-kulturanisit-rusnu-ak-pracue-musicians-defend-ukraine-so-pidtrimue-muzikantiv-na-fronti/>

2. Залучення аудиторії через контент у соцмережах у 2024 р. *Ukrainian Digital Community*. Березень 2024. URL: <https://ukrainedigital.com/strong-zaluchennia-audytorii-cherez-kontent-u-sotsmerezhakh-u-2024-rotsi-strong/>

3. Шатохіна В. Зіркові донати: скільки українські знаменитості витрачають на допомогу ЗСУ. *WomanEL*. 02.05.2023. URL: <https://womanel.com/shoubiznes/povyny-znamenytostej/zirkovi-donaty-skilky-ukrainski-znamenytosti-vytrachaiut-na-dopomogu-zsu/>

Алілуєва К. П., здобувачка вищої освіти;
Чорнодон М. І., канд. наук із соц. комунікацій, доцентка
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ ПОДКАСТУ ЯК СУЧАСНОГО ЖАНРУ В ЖУРНАЛІСТИЦІ

У роботі розглянуто подкаст як сучасний жанр журналістики, що активно розвивається в умовах цифровізації медіа. Проаналізовано ключові характеристики подкастів, їх роль у трансформації журналістських форматів, а також вплив на взаємодію між медіа та аудиторією. Особливу увагу приділено функціональності, доступності, жанровому різноманіттю та потенціалу подкастів у формуванні інформаційного середовища нового покоління.

Ключові слова: подкаст, журналістика, цифрові медіа, медіаформати, аудиторія, інформаційний простір.

У сучасних умовах стрімкої цифрової трансформації медіапростору дедалі більшого значення набувають нові форми подачі інформації, що відповідають потребам мобільної, динамічної та технічно обізнаної аудиторії. Однією з таких форм є подкасти – відносно новий, але вже надзвичайно популярний жанр журналістики, який поєднує у собі інформативність, доступність і елемент особистої комунікації з аудиторією. Із розвитком технологій споживання медіаконтенту змістилося у бік індивідуалізованих, on-demand-форматів, і саме подкасти ідеально вписуються у цю парадигму, даючи слухачам змогу отримувати актуальну інформацію у зручний для себе спосіб – у дорозі, під час повсякденних справ або в моменти відпочинку.

Паралельно з цим журналістика переживає трансформацію своєї ролі – від одноманітної подачі фактів до створення глибоких, емоційно забарвлених і контекстуалізованих історій. Подкасти якраз і стали тією формою, яка дає змогу журналістам вийти за межі традиційного формату новин і розкривати теми у ширшому, більш особистісному та доступному ключі. Вони сприяють розвитку громадянської журналістики, побудові спільнот навколо певних ідей і допомагають глибокому залученню аудиторії. Усе це зумовлює необхідність дослідження особливостей цього жанру, його функціональних і жанрових характеристик, ролі в сучасному інформаційному просторі.

Тобто актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій і зміною інформаційного споживання, що сприяє зростанню популярності подкастів як інноваційного жанру журналістики. У сучасному медіапросторі

подкасти виступають не лише засобом комунікації, а й інструментом глибокого аналізу, особистісного впливу та формування нових форматів взаємодії з аудиторією.

Метою дослідження є вивчення подкасту як сучасного журналістського жанру, його характеристик, функцій та ролі у трансформації медіа в умовах цифровізації.

Подкасти – це цифрові аудіо- або відеофайли, які доступні користувачам через численні онлайн-платформи, як-от Spotify, Apple Podcasts, Google Podcasts та інші. На відміну від традиційного радіо чи телебачення, цей формат не має жорсткого графіка трансляцій: слухач сам обирає час, місце та спосіб споживання контенту, що робить подкасти зручними й адаптованими до ритму сучасного життя [2].

Одна з ключових особливостей подкастів полягає в їх орієнтації на індивідуальні потреби аудиторії. Користувачі мають змогу обирати контент відповідно до власних інтересів, а також керувати процесом прослуховування – зупиняти, перемотувати або повертатися до улюблених епізодів. Така персоналізована взаємодія створює глибший і триваліший зв'язок між автором і слухачем. До того ж подкасти дають змогу звертатися до вузькоспеціалізованих тем, формуючи лояльні аудиторії та навіть цілі спільноти навколо певних інтересів. Це суттєво відрізняє їх від загальнодоступних форматів масмедіа, де контент часто має бути універсальним.

Ще однією перевагою подкастів є простота й доступність у створенні. Для початку роботи достатньо базових технічних засобів – мікрофона, диктофона або смартфона, а також програмного забезпечення для редагування звуку. Це дає змогу не лише професійним журналістам, але й аматорам чи громадським активістам брати участь у створенні контенту. Така відкритість формату сприяє плюралізму думок, розширенню медіапростору та демократизації журналістики загалом [1; 3].

У межах журналістики подкасти відіграють дедалі важливішу роль як новий формат подачі інформації. Вони зберігають головні журналістські стандарти – достовірність, перевіреність, збалансованість – але водночас подають контент у більш неформальному й часто суб'єктивному стилі. Це сприяє не лише глибшому засвоєнню матеріалу, а й підвищенню рівня довіри до автора. Подкасти дають змогу вести тривалі бесіди, досліджувати складні теми без обмежень у часі, що вигідно відрізняє їх від телевізійних і радійних форматів із жорсткими таймінгами.

Особливо цінним є потенціал подкастів у залученні нових, часто молодіжних аудиторій, які дедалі рідше звертаються до традиційних каналів комунікації – газет, телебачення чи навіть радіо. Висока мобільність подкастів дає змогу слухати їх у будь-який момент – під час поїздок, тренувань або домашніх справ, що робить споживання журналістського контенту максимально органічним у повсякденному житті. До того ж цифрова природа подкастів забезпечує їх доступність у глобальному масштабі – теми, що порушуються в українських чи локальних подкастах, можуть бути почутими у будь-якій точці світу.

Жанрове розмаїття подкастів у журналістиці також заслуговує на увагу. Серед них можна знайти інтерв'ю, репортажі, огляди, публіцистичні роздуми, тематичні цикли та навіть документальні серії. Така гнучкість дає змогу авторам експериментувати з подачею, обирати найбільш ефективний стиль для певної теми, а також залучати до співпраці експертів, громадських діячів, представників культури чи політики [1; 4].

Переваги подкастів як медіаформату:

- Мобільність: слухати подкасти можна в будь-який зручний час і в будь-якому місці.
- Глибина: тривалість не обмежена, що дає змогу докладніше розкривати теми.
- Автентичність: формат «живого» голосу сприяє більшій довірі з боку слухачів.
- Інтерактивність: слухачі можуть взаємодіяти з авторами через коментарі, оцінки, питання або участь у створенні контенту.
- Незалежність: багато подкастів є незалежними проектами, вільними від редакційної політики великих медіа [3].

Отже, подкасти є не лише новим технологічним явищем, а й повноцінним жанром сучасної журналістики, який відзначається гнучкістю, доступністю, індивідуалізацією та глибиною. Вони поєднують інформативність з особистим тоном, розширюють можливості для самовираження журналістів і відкривають нові горизонти у відносинах між медіа та суспільством. Популярність подкастів продовжує зростати, що свідчить про їх здатність відповідати на запити сучасної аудиторії та їх важливу роль у майбутньому розвитку медіа.

Список літератури

1. Куницька І. Що таке подкасти та кому вони потрібні – кропивницька журналістка про створення аудіоісторій. *Суспільне | Новини*. 12.12.2021. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/188064-so-take-podkasti-ta-komu-voni-potribni-kropivnicka-zurnalistka-pro-stvorennia-audioistorij/>
2. Мудра І., Майхровська Ю. Види та жанри аудіоподкастів від ЗМІ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*. 2023. № 1(5). С. 40–49.
3. Трапезнікова Д. Зібрати своїх у безпечному місці. Три аудіодиректори – про потенціал подкастів для розвитку спільнот і поширення локальних історій. *Медіамейкер*. 24.04.2023. URL: <https://mediamaker.me/pro-potenczial-podkastiv-dlya-rozvytku-spilnot-i-poshyrennya-lokalnyh-istorij-2227/>
4. Царик Г. М. Подкаст як жанр сучасного медійного дискурсу. *South Archive (Philological Sciences)*. 2023. № 95. С. 66–72.

Пасайлюк Є. М., здобувач вищої освіти;
Василик Л. Є., д-р наук із соц. комунікацій,
зав. кафедри журналістики
ЧНУ імені Юрія Федьковича

МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ: ВИСВІТЛЕННЯ ПЕРЕХОДУ РЕЛІГІЙНИХ ГРОМАД БУКОВИНИ ВІД УПЦ МП ДО ПЦУ

Дослідження присвячене аналізу того, як буковинські медіа висвітлюють процес переходу релігійних громад Буковини з юрисдикції Української православної церкви Московського патріархату до Православної церкви України. Автор досліджує інформаційні стратегії журналістів, вплив медіапублікацій на громадську думку, а також документує хронологію та географію переходів. Робота базується на матеріалах місцевих медіа за 2022–2025 рр.

Ключові слова: релігійні громади, ПЦУ, УПЦ МП, перехід юрисдикції, місцеві медіа, журналістика, конфесійні зміни, громадська думка.

За інформацією ЧОВА, з 2022 р. й до листопада 2023 р. на території Буковини понад 33 релігійні громади вирішили змінити свою канонічну юрисдикцію, перейшовши з УПЦ МП до ПЦУ, що свідчить про активне переосмислення вірянками свого релігійного самовизначення. Процес переходів продовжився у 2024–2025 рр. Так, у 2025 р. ще 16 релігійних громад проголосували за зміну юрисдикції, з них 13 уже отримали розпорядження про державну реєстрацію статутів у новій редакції. Висвітлення журналістикою процесів переходу релігійних громад Буковини з підпорядкування УПЦ МП до ПЦУ – одна з важливих локальних тем, що відображає зміни в суспільних настроях, національній самоідентифікації та прагненні українців до духовної незалежності.

Актуальність теми полягає в необхідності систематизувати й проаналізувати роботу медіа з контентом про зміну релігійної юрисдикції, адже це доволі чутлива й конфліктна тема, а також виробити рекомендації щодо висвітлення питань, що входять у коло релігійної журналістики. Мета дослідження – проаналізувати, як буковинська журналістика висвітлює процес переходу релігійних громад Буковини до ПЦУ, які меседжі передаються суспільству через медіа, та визначити прогностичний вплив цих публікацій на громадську думку. Об'єкт дослідження – релігійна проблематика в буковинських медіа, зокрема контент, присвячений зміні релігійної юрисдикції громад. Предмет дослідження – інформаційні стратегії журналістів щодо висвітлення процесу переходу релігійних громад до ПЦУ, редакційна політика видань; період дослідження: 2022–2025 рр. Аналізом охоплено

онлайн-видання «Молодий буковинець», «Суспільне Чернівці», ІА АСС, «Шпальта». Завдання – проаналізувати публікації місцевих видань, окреслити специфіку роботи з релігійним контентом, оцінити професійну майстерність авторів публікацій та вплив медіа на формування громадської думки загалом.

Буковинська журналістика активно висвітлює процеси переходу релігійних громад до ПЦУ, надаючи суспільству інформацію про причини, перебіг і наслідки цих подій. Місцеві медіа відіграють важливу роль у формуванні громадської думки, сприяючи прозорості процесів та інформуванню населення про зміни в релігійному житті регіону. Серед причин називають прагнення до духовної незалежності, підтримку національної ідентичності та вплив суспільно-політичних подій, адже війна стимулювала переосмислення релігійно-духовних цінностей українців. Медіа формують громадську думку, сприяючи тому, щоб процес переходів був прозорий і зрозумілий для аудиторії, інформують населення про зміни в релігійному житті регіону. Вони пишуть про масштаби явища в області в контексті аналогічних процесів в Україні; показують складнощі, виникнення конфліктних ситуацій та протистоянь між прихильниками різних церковних юрисдикцій. У цьому випадку їм доводиться працювати з доволі чутливим контентом і максимум уваги приділяти журналістській незалежності, відокремлювати факти від коментарів, надавати слово релігійним експертам. Медіа посилаються на офіційні ресурси: ЧОВА як реєструючий орган, Патріархія ПЦУ, законодавство України; залучається думка представників різних релігійних громад. Такі публікації сприяють формуванню громадської думки та розумінню процесів, що відбуваються в області в контексті релігійних змін. Вони інформують громадськість про ключові події, що є важливим аспектом для релігійної та соціокультурної ідентичності місцевих жителів; підкреслюють важливість підтримки української церкви, що може впливати на рішення інших громад щодо зміни релігійного підпорядкування.

Буковинські медіа зосереджують увагу на соціальних, культурних та політичних аспектах явища, зокрема аналізують причини, через які цей процес може затягуватися, зокрема через стереотипи, які поширюють промосковські священники, та ідеологічну пропаганду. Висвітлюються приклади промосковських **настроїв** в УПЦ, затримання СБУ окремих священників, висунення їм підозр у співпраці з Росією. Особливо негативні емоції в аудиторії викликають випадки відмов священників УПЦ МП відспівувати полеглих воїнів ЗСУ, через що прихожани змінювали релігійну юрисдикцію, а також побиття журналістів. Медіа дають поради, як перейти в українську церкву. Загалом журналісти в основному дотримуються збалансованості інформації як одного з медійних стандартів, висвітлюючи різні думки, однак іноді спостерігається використання емоційно забарвленої лексики, що може впливати на сприйняття матеріалу аудиторією. Прямої мови ворожнечі не зафіксовано, але вживання слів «розкол», «захоплення храму» або «відмова визнавати рішення» вносить додаткове напруження в інформаційний простір.

Для якісного висвітлення релігійних питань необхідно дотримуватися принципів об'єктивності, уникати маніпуляцій та забезпечувати плюралізм думок.

Список літератури

1. Семьонова А. Стало відомо, скільки релігійних громад на Буковині перейшли з УПЦ до ПЦУ. *Молодий буковинець*. 28.06.2023. URL: <https://molbuk.ua/news/288599-stalo-vidomo-skilky-religiinykh-gromad-na-bukovyni-pereishly-z-upc-do-pcu.html> (дата звернення: 06.04.2025).

2. Чміль О. 9 релігійних громад перейшли з УПЦ до ПЦУ з початку 2023 р. на Буковині: як перейти. *Суспільне Чернівці*. 10.11.2023. URL: <https://suspilne.media/chernivtsi/614521-cogoric-na-bukovini-9-religijnih-gromad-perejsli-do-pcu/> (дата звернення: 06.04.2025).

3. Олійник М. За три місяці на Буковині відбулося більше релігійних переходів, ніж раніше було за увесь рік. *Суспільне Чернівці*. 04.04.2025. URL: <https://suspilne.media/chernivtsi/986815-za-tri-misaci-na-bukovini-vidbulosa-bilse-religijnih-perehodiv-niz-ranise-za-uves-rik/> (дата звернення: 06.04.2025).

СЕКЦІЯ 2
ПИТАННЯ І ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ
ВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ МЕДІА В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

Белік Г. Р., здобувачка вищої освіти;
Родигін К. М., канд. філос. наук, доцент
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СТВОРЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ ДЛЯ СТОРІТЕЛІНГУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У роботі досліджено етичний аспект використання штучного інтелекту для використання візуального контенту в сторітелінгу в умовах війни, розглянуто приклад використання штучних зображень та надані рекомендації.

Ключові слова: штучний інтелект, сторітелінг, війна, контент.

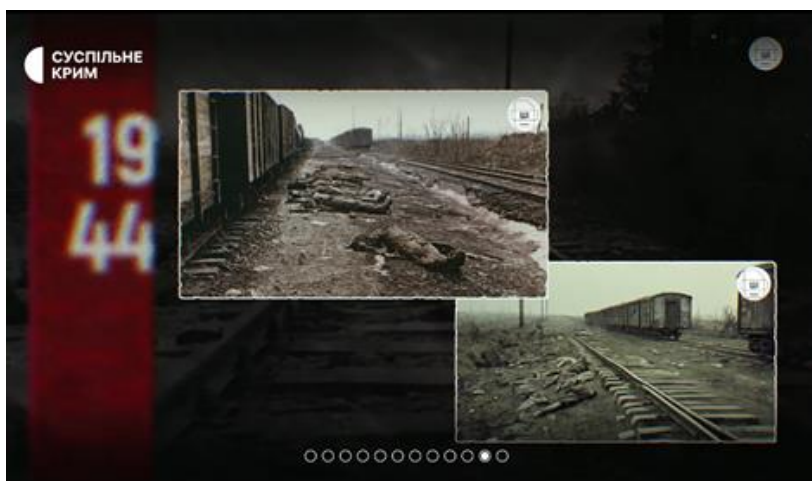
Вступ. У звіті «DIGITAL NEWS PROJECT. Journalism and Technology Trends and Predictions 2025» від Reuters Institute [1] наголошується на тому, що протягом останнього року новинні організації виявили наслідки штучного інтелекту (ШІ / AI) для журналістики та бізнесу. «Принаймні в деяких великих редакціях, як і передбачалося в минулорічному звіті, вже розроблені принципи та настанови, а також створені посади спеціалістів зі штучного інтелекту», – йдеться у звіті.

Актуальність. Згідно з результатами вищезгаданого звіту від Reuters Institute, 96 % респондентів заявили, що зосередження на внутрішній ефективності використання ШІ буде дуже важливим або певною мірою важливим у наступному році. На другому місці – думка про використання ШІ для покращення персоналізації та рекомендацій (80 %). Далі іде створення контенту (77 %) та функції збору новин (73 %), як-от верифікація, журналістика даних та розслідування. «Кодування (67 %) і комерційне використання (63 %) також вважаються цінними для видавців», – наголошується у звіті [1].

Розглянемо можливості використання ШІ-інструментів для створення контенту в журналістиці, а саме написання сторітелінгу та етичний аспект. «Сторітелінг – це інтерактивне мистецтво використання слів і дій для розкриття елементів і образів історії, заохочуючи уяву слухача» [2]. Простими словами, сторітелінг – це розповідь про історію. У такий спосіб журналісти мають можливість писати історії військових, ветеранів, волонтерів, внутрішньо переміщених осіб та інших людей, яких «торкнулася» війна так, щоб надати розголосу їх розповідям і залишити це в історії. Однак важливо знати етичні принципи сторітелінгу: «Основним принципом етичного сторітелінгу є надання пріоритету людяності та перспективам суб'єктів у наративі. Йдеться про баланс між необхідністю розповідати переконливі історії та обов'язком зображати людей і спільноти таким чином, щоб не

ставити під загрозу їхню цілісність чи автономію» [3]. Себто коли журналіст пише матеріал у вигляді сторітелінгу, він має залишатися прозорим, відповідальним та з повагою висвітлювати історію тих, чий досвід розповідає. Використовуючи ШІ у своєму матеріалі, журналісти можуть зіштовхнутися з низкою ризиків. Наприклад, ввести читача в оману.

Розглянемо це на прикладі сюжету від Суспільного про депортацію кримських татар у 1944 р. У матеріалі використані справжні фото та ілюстративні у вигляді згенерованих зображень. Важливо наголосити, що зображення були промарковані та в описі під відео наголошено: «У відео використані кадри та зображення, згенеровані з допомогою штучного інтелекту. Зображення зі знаком * згенеровані з допомогою Midjourney, на основі запитів, що сформовані з підтверджених фактів та описів подій очевидцями» [4]. Однак важливим є питання: «Чи доцільно використовувати разом справжні фото з події та згенеровані зображення ШІ?» (див. рис. 1).

Рис. 1. Скриншот із сюжету Суспільного, де використано ілюстративні згенеровані зображення [4]

Суспільне дотрималося рекомендацій щодо використання ШІ в матеріалі, що наголошені в «Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа» від Мінцифри. До них належать: прозорість, зрозумілість та поінформованість аудиторії [5]. Проте використання поряд справжніх фото та зображень, згенерованих за допомогою ШІ-інструментів, пов'язане з кількома серйозними ризиками, особливо в контексті війни та чутливих тем:

- Ризик втрати довіри від аудиторії: глядач / читач може не зрозуміти, де є справжнє зображення, а де штучне, і так виникають сумніви в достовірності всього матеріалу.

- Маніпуляція емоціями: згенеровані зображення можуть бути більш емоційними, ніж реальні, що може призвести до викривлення сприйняття інформації та підірвати етичний складник.

- Також варто враховувати, що подібний контент може бути використаний ворогом: подібні штучні зображення можуть бути вирваними з контексту та використаними «на руку ворогу» під виглядом нібито «фейків, які поширюють українські ЗМІ».

Для запобігання вказаним ризикам можна було б розділити формати подачі матеріалу. Наприклад, показати реальні фото в самому матеріалі, а згенеровані фото – як показ того, як Midjourney «бачить» цю трагедію.

Повертаючись до теми використання ШІ-зображень у сторітелінгу, варто зауважити, що перший крок найважливіший – дотримуватися «Рекомендацій з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа» від Мінцифри. Додатково: відділяти згенеровані зображення від реальних фото (використовувати в матеріалі або те, або те); якщо немає змоги в історії використати справжні фотографії (наприклад, військовий не хоче публікувати своє фото або надавати фото з місць, які описує, або фото взагалі немає), вказати про це в матеріалі й наголосити причину; формулювати запити до ШІ так, щоб зображення, які будуть використанні в матеріалі, не маніпулювали емоціями і не травмували споживачів.

Висновки. Використання інструментів ШІ в написанні сторітелінгу відкриває нові можливості для візуалізації історії, зокрема війни. Однак це потребує чіткого дотримання етичних стандартів, у тому числі дотримання рекомендацій від Мінцифри, щоб запобігти ризикам, які перераховані вище, та бути перед споживачами інформації прозорими, чесними та відповідальними.

Список літератури

1. Newman N., Cherubin F. *Journalism and Technology Trends and Predictions 2025*. January 2025. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2025-01/Trends_and_Predictions_2025.pdf (дата звернення 19.04.2025).

2. What Is Storytelling? *National Storytelling Network*. N. d. URL: <https://storynet.org/what-is-storytelling/> (дата звернення 19.04.2025).

3. Jenkins P. *Ethical Storytelling: Principles for Responsible Narrative Practices*. Brilliantio. April 6, 2024. URL: https://brilliantio.com/ethical-storytelling/#Principles_of_Ethical_Storytelling (дата звернення 19.04.2025).

4. 1944: Хронологія депортації кримських татар. *Суспільне Крим*. 17.05.2024. URL: https://youtu.be/F_tjO30PMoo?si=Nq0JNHIFvjXPrve6 (дата звернення 19.04.2025).

5. Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа. *Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення*. 24.01.2024. URL: https://webportal.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/Rekomendatsii-_ShI_Shtuchnyi-intelekt_u_media.pdf (дата звернення 19.04.2025).

Василенко К. С., здобувачка вищої освіти;
Дрешпак В. М., д-р наук із держ. упр.,
професор кафедри журналістики
Університету митної справи та фінансів

ТЕМА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ КАРИКАТУРІ

Досліджено використання жанру карикатури у висвітленні теми російсько-української війни. Здійснено огляд карикатур українських авторів, опублікованих протягом останнього десятиліття, та наукових досліджень із відповідної тематики. Продемонстровано багатоманітність аспектів впливу політичної карикатури на суспільство в сучасних реаліях російсько-української війни.

Ключові слова: карикатура, медіа, війна, Україна, росія.

Карикатура як жанр візуального мистецтва має тривалу історію використання в медіа для відображення суспільно-політичних подій. Під час воєнних конфліктів карикатури стають особливо актуальними, оскільки вони здатні швидко та гостро реагувати на події, формуючи громадську думку та слугуючи засобом пропаганди.

Карикатури різняться за формою, стилем, метою та засобами впливу. Одним із видів карикатур, які часто використовуються в медіа, зокрема й для висвітлення подій російсько-української війни, є політична карикатура. Її мета полягає у тому, щоб висміяти чи покритикувати політичних діячів, ідеї, рішення або дії урядів. Часто героями таких карикатур стають політичні лідери, урядовці, дипломати, депутати парламентів, посадовці міжнародних організацій, військові діячі, інші особи (рис. 1).

*Рис. 1. Приклади політичної карикатури.
Радіо «Свобода», автор – Олексій Кустановський*

Карикатури відігравали значну роль у висвітленні воєнних подій ще в ХІХ ст., їх активно використовували також у часи Першої світової війни [2], Другої світової війни [3], у період «холодної» війни. У цих умовах жанр карикатури активно використовувався для пропаганди, підняття морального духу свого суспільства та дискредитації противника. Сатирична графіка була дієвим інструментом інформаційної пропаганди, спрямованої на формування певних стереотипів щодо ворога та мобілізацію населення. Невипадково українські медіа для ілюстрування історичних витоків російської агресії іноді обирають карикатури, які створені століття тому, але є актуальними й зараз.

Воєнні події в Україні останнього десятиліття продемонстрували, що жанр карикатури і в сучасних умовах є сучасним та активно використовується як друкованими, так і онлайн-медіа усього світу. Карикатура в сучасних воєнних конфліктах стала важливим засобом емоційного висвітлення подій, критики агресора та підтримки морального духу українського народу. Саме тому українська політична карикатура цього періоду привертає увагу дослідників [1; 5]. Виокремимо надзвичайно ґрунтовне дослідження О. Л. Семотюка «Російсько-українська війна у сучасній політичній карикатурі (Медіатизація воєнних конфліктів сучасності)». Ілюстративний матеріал видання охоплює період із березня 2014 р. до лютого 2016 р. і складається з 535 політичних карикатур, створених різними авторами з Німеччини, Росії, США та України. Особливу увагу дослідник звертає на те, завдяки яким візуальним елементам і в який спосіб твориться сенс, закладений у зображення; який вплив на сприйняття карикатури мають вербальні елементи твору; у який спосіб авторами використано метафоричність, асоціативний ряд, відомі образи-символи; як може бути проінтерпретовано використані елементи у різних комунікативних групах або представниками різних культур.

Також О. Л. Семотюк веде значну просвітницьку роботу. Зокрема, одним із його значущих проєктів є «Сміх під час війни – російська агресія в Україні у політичних карикатурах». У межах цього проєкту було зібрано та проаналізовано понад 6 000 карикатур і 4 000 мемів із 64 країн світу, які відображають реакцію міжнародної спільноти на події в Україні. Цей проєкт демонструє, як візуальний гумор використовується для висвітлення та осмислення складних політичних ситуацій (рис. 2).

Карикатура як жанр має значний вплив на формування громадської думки, а в умовах війни також допомагає знизити рівень стресу в суспільстві. В українській політичній карикатурі цього періоду висміюється зволікання західних лідерів щодо надання допомоги Україні, упровадження антиросійських санкцій, намагання загравати з російським диктатором. У позитивно гіперболізованому ключі у карикатурах відображено реакцію українського суспільства на воєнні події, звитяги українських воїнів. Українські карикатуристи викривають та висміюють пропагандистські наративи, виконують навіть просвітницьку функцію, використовуючи

історичні образи для коментування сучасної війни, пояснення імперської сутності російського режиму. Зокрема, своєрідним сатиричним і гумористичним літописом нашого часу залишається відомий український журнал «Перець», який гостро відгукується у кожному випуску на події сьогодення (рис. 3).

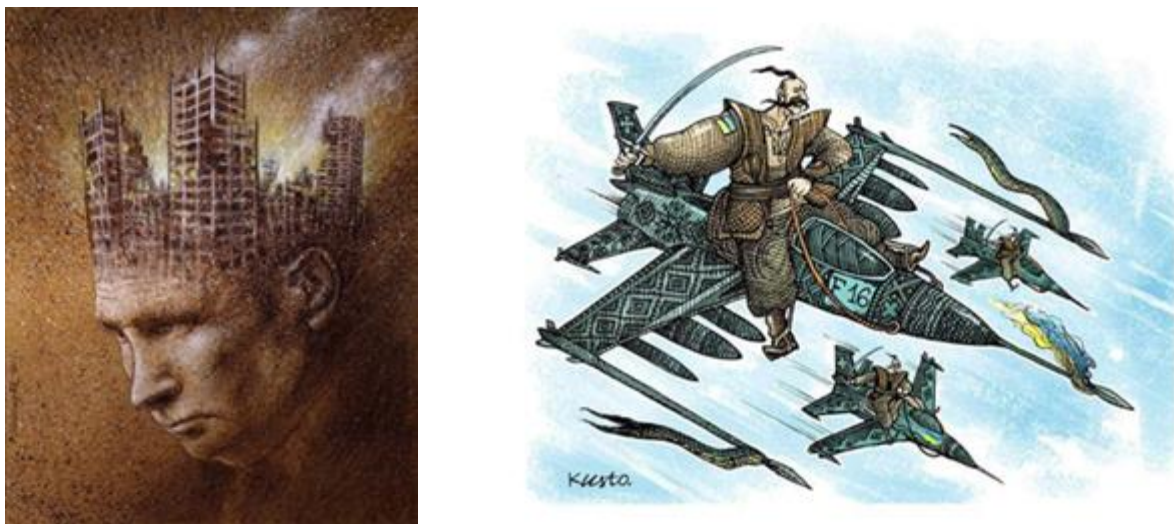

Рис. 2. Українська політична карикатура періоду російсько-української війни. Автори: Павло Кучинський, Олексій Кустовський. Ілюстрації з проекту Ореста Семотюка

Рис. 3. Карикатури на обкладинці журналу «Перець. Весела республіка»

Отже, карикатура залишається потужним інструментом не лише естетичного впливу, а й політичного, соціального та психологічного. Вона виконує водночас функції критики, підтримки, сатири, протесту і навіть розради у життєво складній ситуації. Упродовж століть через карикатуру віддзеркалювалася й воєнна тематика, фіксуючи суспільні емоції: страху, ненависті, патріотизму, обурення чи надії. У контексті російсько-української війни карикатура в медіа набуває ще більшої сили. Вона не тільки викриває агресора, але й створює візуальну хроніку війни, формує ідентичність спротиву і дає змогу українцям сміятися, попри біль. Завдяки українським художникам-карикатуристам створено велику кількість матеріалів, що стали носіями правди, іронії та внутрішнього світла серед темряви.

Список літератури

1. Гайко О. С., Чайка О. С. Політична карикатура як елемент гібридної війни росії проти України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2024. Вип. 45. С. 62–68. URL: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/24622/22191/>
2. Куцик Р. Р. Карикатура як особливий механізм інформаційної пропаганди на території українських губерній Південно-Західного краю у 1919–1917 рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. Вип. 47. С. 86–91.
3. Маєвський О. Політичні плакат і карикатура як засоби ідеологічної боротьби в Україні 1939–1945 рр. Київ: Інститут історії України, 2018. 268 с.
4. Політична карикатура. *Радіо Свобода*. 01.01.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/politychna-karykatura-satyra/31209132.html>
5. Семотюк О. Л. Російсько-українська війна у сучасній політичній карикатурі (медіатизація воєнних конфліктів сучасності): монографія. Дрогобич: Коло, 2021. 342 с.

Василик Л. Є., д-р наук із соц. комунікацій,
зав. кафедри журналістики
ЧНУ імені Юрія Федьковича

ВІЗУАЛЬНИЙ НАРАТИВ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ЕТИКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДІА

У тезах з'ясовано використання візуального нарративу в інформаційному медіапросторі в умовах війни та проаналізовано візуальні матеріали медіа, які відтворюють повномасштабне вторгнення РФ на територію України, з погляду дотримання журналістської етики.

Ключові слова: візуальний нарратив, медіаетика, медіапростір, війна.

Візуальний нарратив важливий для медіа, але особливого значення він набуває в контексті війни. Тривалий час українські журналісти висвітлюють широкомасштабну агресію Росії проти України, і візуальний контент стає важливим складником медійного нарративу. Фото, відео, інфографіка чи ілюстрації як сильні інструменти привертають увагу аудиторії та формують уявлення про події. Візуальний нарратив викликає сильні емоційні стани, в аспекті контекстуальності він сприяє глибшому розумінню інформаційних сенсів, у плані достовірності фото чи відео з місця подій надає відчуття правдивості, точності, перевіреності контенту. Але в контексті війни ця візуалізація відіграє особливу роль як елемент чутливого контенту, адже медіа доносять світу трагізм подій, формують суспільне сприйняття війни. Водночас це породжує й багато етичних питань та накладає особливу відповідальність на журналістів, бо часто їхні матеріали супроводжуються сенсаційними заголовками, фотографіями жертв або відео із зафіксованими моментами трагедії чи її наслідками. Чутливі сенси візуального нарративу впливають на психологічний стан аудиторії, можуть бути болісними для непідготовлених споживачів інформації, що призводить до травматизації через взаємодію з контентом, «аудиторія є беззахисною перед шокуючим, жорстоким змістом зображення, на якому зафіксовано наслідки терактів, катастроф чи збройних конфліктів» [1]. Тож війна загострила цілу низку журналістських дилем: де межа між інформуванням і сенсацією; чим є використання шокового контенту – правом на правду чи маніпуляцією; де пролягає кордон між захистом приватності й гідності джерел та роботою репортера. Професійні журналісти і редактори намагаються дотримуватися стандартів об'єктивності та точності. Але чи завжди вони відповідають журналістській етиці? На цьому тлі важливо проаналізувати роботу медіа з візуальними кадрами війни. Мета дослідження – систематизувати й охарактеризувати проблемні моменти подання контенту, які викликають дискусійні оцінки в професійному медіасередовищі,

окреслити етичні підходи до роботи з ним. Завдання – з’ясувати, яких етичних принципів мають дотримуватися медіа під час використання візуальних кадрів воєнних подій; оцінити розуміння відповідальності, а також етичні наслідки поширення шокового контенту для аудиторії.

У практиці українських медіа можемо назвати кілька знакових для медіа-середовища матеріалів, які викликали професійні дискусії. Такими стали кадри трагедії у Львові, коли внаслідок російського удару по багатоповерхівці загинула майже вся родина – жінка та три її доньки, залишився живим лише чоловік. Більшість українських медіа візуалізували цю трагедію повноколірним фото родини, але частина з них («Четверта студія», «Твоє місто», ТРК МІС, «Главком», «Telegraf») подала фото загиблої родини (за винятком батька) у колористичному контрасті, який ще називають візуальним акцентуванням (рис. 1). Цей прийом використовується для створення емоційного впливу. Сайт «Твоє місто» взагалі використав колаж архівних фото загиблих та фото з їхнього поховання як візуалізацію трагедії. Вважаємо таку практику порушенням журналістської етики, адже подібний візуальний наратив – заміна репортажних фото колажем – є прихованим способом привернення уваги аудиторії завдяки шоковому контрасту: усміхнені жертви на тлі могил.

Рис. 1. Зображення родини Базилевичів в українських медіа

КЖЕ застерегла від бажання «задовольнити цікавість споживача інформації в емоціях», роблячи висновок: «Бути небайдужим до людського горя – нормально, але в журналістських матеріалах варто утриматись від оцінок, суб’єктивних тлумачень, нагнітання емоцій» [5]. Така практика спонукала ще раз поставити перед медіасередовищем питання, наскільки доречне висвітлення російських воєнних злочинів саме в такому форматі.

Схожі етичні дилеми постали, коли журналісти CNN опублікували відеокадри, що демонстрували страту російськими військовими українських військовополонених. Їх оприлюднили також «Українська правда», «Дзеркало тижня» (з попередженням про контент 18+), зокрема «УП» з дуже високою ймовірністю ідентифікації

загиблих. Натомість «Голос Америки» відмовився від такого показу, замінивши їх текстовою розповіддю. Ця практика викликала міжнародний резонанс і порушила питання: як краще працювати з таким відеоконтентом? Оприлюднення шокуючих відеозаписів ставить медійників перед професійним вибором: як привернути увагу міжнародної спільноти до воєнних злочинів Росії, не ризикуючи підірвати моральний дух українців, які вже четвертий рік протистоять агресору, як не травмувати аудиторію?

Андрій Дубчак вважає: «У мене є світлина поранених солдатів, багато крові, але я не публікую її, бо не маю для цього причин. Так, я намагався показати й передати біль, однак публікувати варто, якщо зображення може допомогти в цей момент комусь або проінформувати так, щоб не шокувати... На мою думку, щоби показати правду та захистити суспільство, а також мати якийсь вплив, у такий момент ви можете публікувати, що хочете. Якщо це може зупинити агресію та захистити людей» [6].

Ізраїльська режисерка і дослідниця візуальної культури Аріелла Айша Азулай вважає, що фото / відео насилля і страждань повинні змінити світ, оскільки вони надихають на дії, що такі знімки є «транзитними візами» медіавпливу, що для того, аби боротися з насиллям, його необхідно бачити [7]. Тож використання візуального нарративу війни може бути виправдане лише потребою якісного інформування, а не грою на емоціях чи приверненням уваги, тому медійникам треба обирати пріоритети щодо трансляції чутливого візуального нарративу в кожній окремій ситуації. Заблюрення графічного або травматичного контенту дасть змогу журналістам повідомляти правду, водночас зменшуючи ризик шокувати чутливу аудиторію, покаже повагу до жертв та їхніх родин, а також врахує емоційний стан глядачів. Навіть більше, чіткі попередження про чутливий контент дадуть можливість людям зробити свідомий вибір, чи готові вони переглядати таку інформацію. Тож використання візуального нарративу війни вимагає пошуку балансу між професійною етикою і правом аудиторії на правдиву інформацію.

Також постає питання в обсягах такого контенту. Чи варто перенасичувати інформаційний простір десятками фото / відео чутливого характеру, чи, можливо, достатньо обмежитися двома-трьома найбільш знаковими? Журналістка Ангеліна Карякіна помічає, що «серед українців є втома від війни і від насильства загалом» [7], тож медіа можуть посилити її, спричинити суспільну депресію, стан колективної травмованості. У випадку з трагедією в м. Суми українські журналісти перенаситили інформаційний простір численними фото / відео, водночас якісні міжнародні медіа в більшості обмежилися знаковим фото – знищеного російським ударом тролейбуса, в якому загинули люди.

Ще одним проблемним моментом роботи з візуальним нарративом, що спричинив дискусію в професійному середовищі, стало проникнення знімальної групи італійського телеканалу Rai24 до лікарні задля отримання коментаря жінки, яка

втратила доньку внаслідок російського обстрілу. Це трапилося після ракетного удару по Вінниці у липні 2022 р., внаслідок якого загинула маленька дівчинка. Журналісти взяли інтерв'ю у її матері, яку госпіталізували з важкими травмами і яка перебувала в шоковому стані. Інтерв'ю записувала кореспондентка Лаура Тангерліні, потрапивши в реанімаційне відділення. Матері дали в руки телефон з відео ще живої дочки і зафіксували на камеру її реакцію на звістку про смерть власної дитини. Це викликало резонанс, спричинило етичну дискусію серед журналістської спільноти. КЖЕ засудила дії журналістів, наголосивши, що відеоінтерв'ю з людиною в стресовому стані не відповідає етичній журналістиці, медіа не повинні завдавати додаткового болю постраждалим, спричиняти їхню ретравматизацію: «В таких випадках пріоритетом є не зацікавленість аудиторії, а психологічний стан постраждалої людини» [3].

Нічим іншим, як прагненням сенсації, став також показ паспорта жінки, яка у червні 2022 р. опинилася під завалами внаслідок російського ракетного обстрілу в Києві. Чимало медіа розповіли, що вона є громадянкою Росії, давно мешкає в Україні, і продемонстрували фото та відео із зображенням російського паспорта, де чітко видно її ім'я, прізвище, дату й місце народження. Такі кадри розкрили персональні дані неопублічної особи.

Дослідники зазначили також проблему «негативних тенденцій етичних номінацій чутливого контенту в медіа щодо етики фоторепрезентації церемоній прощання із загиблими військовими» [4, с. 312], адже «подібні візуальні зображення можуть принизити пам'ять померлих і завдати болю їхнім родинам» [4, с. 314], «Медіа повинні розглянути потенційну цінність показу таких зображень» [4, с. 315].

Отже, підсумовуючи ці дискусії, зауважимо, що основною етичною проблемою щодо використання візуального наративу під час війни є необхідність знайти баланс між завданням поінформувати та водночас не травмувати, не порушити кордони приватності. З фото та відео треба працювати відповідально, оцінюючи, яка мета матеріалу: допомогти чи шокувати, незалежно інформувати чи вплинути на емоції аудиторії? Відео і фото можуть бути доказами скоєння російськими військовими воєнних злочинів. Наприклад, відео з тілами вбитих мирних людей на вулицях міста (одна з найвиразніших ілюстрацій жорстоких масових убивств у Бучі – фото жіночої руки з червоним манікюром). У такому разі використання зображень загиблих виправдане метою – притягнути винних до відповідальності. Необхідно враховувати обставини під час публікації фото й відео вбитих, зокрема ті, де великим планом зображені кров, тіла жертв, їхні останні хвилини життя. В онлайн-медіа доцільно дати читачам самим зробити вибір, чи переглядати шокуючі кадри. Щоб не нагнітати тривогу й депресію, краще подавати менше фото, які ілюструють одну й ту саму новину. Треба зважати на повагу й гідність загиблих: «відсутність одягу, поранення й каліцтва великим планом, фізіологічні деталі – неприпустимо, щоб ці подробиці на фото й відео можна було пов'язати з конкретною людиною» [5]. Не варто використовувати архівні фото чи відео загиблих,

яких можна упізнати, щоб проілюструвати актуальну подію, адже рідні знову змушені будуть переживати втрату близької людини. Використання медіачутливого контенту потребує серйозної рефлексії про межі між використанням фото / відео для підтвердження фактів воєнних злочинів і етикою поширення експресивних зображень. Медіа повинні щоденно оцінювати етичні виклики та обирати відповідальний підхід до представлення чутливого контенту. Журналіст завжди має шукати альтернативу, як показати трагедію і залишитися в межах професійної етики.

Візуальні технології війни можуть бути непередбачувані за наслідками та навіть стати проблемою для психічного благополуччя українського суспільства, тож потребують подальшої наукової рефлексії.

Список літератури

1. Глушко А. Візуалізація збройного конфлікту в українських мережевих ЗМК як фактор медіатравми. *Медіатравма в умовах інформаційної війни: психологічний та педагогічний аспекти*: збірник тез всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 20–21 червня 2017 р.). Київ, 2017. URL: http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Glushko_A.V._Vizualizatsiya_zbrojnogo_konfliktu_v_ukrayinskyh_merezhev_yh_ZMK_yak_faktor_mediatravmy.docx.pdf
2. «Жінки в медіа» долучились до розробки рекомендацій КЖЕ щодо висвітлення поховань українських військових. *Жінки в медіа*. 27.06.2024. URL: <https://wim.org.ua/materials/cje-recommendation>
3. Заява КЖЕ щодо інтерв'ю з потерпілою, яка втратила доньку й зазнала тяжких поранень під час ракетного удару по Вінниці 14 липня. *Комісія з журналістської етики*. 17.07.2022. URL: <https://cje.org.ua/statements/zaiava-kzhe-shchodo-interv-iu-z-poterpiloiu-iaka-vtratyla-donku-y-zaznala-tiazhkykh-poranen-pid-chas-raketnoho-udaru-po-vinnytsi-14-lypnia/>
4. Пелешок О. Церемонія прощання із загиблими військовими: Етичні номінації чутливого візуального контенту в медіа. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2024. Т. 30, № 4. С. 311–320. URL: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/issue/view/54/18>
5. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо публікації фотографій людей, які загинули внаслідок агресії РФ. *Комісія з журналістської етики*. 17.09.2024. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-publikatsii-fotohrafii-liudey-iaki-zahynuly-vnaslidok-ahresii-rf/>
6. Семенюта І. Журналістська етика під час війни. Як показати реальність у рамках стандартів. *Детектор медіа*. 14.08.2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/215507/2023-08-14-zhurnalistska-etyka-pid-chas-viyny-yak-pokazaty-realnist-u-ramkakh-standartiv/>
7. Azoulay A. A. *Potential history: Unlearning imperialism*. Verso. 2019. xvi+634 pp.

Гладуш О. О., здобувач вищої освіти
Університету митної справи та фінансів

ІНФОГРАФІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ФРОНТУ

У доповіді розглядається роль інфографіки як ефективного інструменту в інформаційній війні, що супроводжує повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Автор аналізує функції інфографіки у боротьбі з фейками, дезінформацією та пропагандою, а також підкреслює її значення для поширення достовірної інформації серед української та міжнародної аудиторії. Особливу увагу приділено успішним прикладам використання інфографіки українськими медіа, державними органами та волонтерськими ініціативами. Робота підкреслює важливість візуальної комунікації в умовах сучасних гібридних конфліктів.

Ключові слова: інфографіка, фейки, дезінформація, інформаційна війна, фактчекінг, медіаграмотність.

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну розпочалася не лише гаряча фаза війни, але й активізувалась інформаційна війна. У цьому контексті особливої актуальності набуває інфографіка – засіб візуальної комунікації, що дає змогу оперативно й доступно доносити складну інформацію. Інфографіка стала не просто елементом дизайну чи додатком до тексту, а інструментом інформаційного спротиву, що допомагає боротися з дезінформацією, виявляти фейки та поширювати правду про війну [1]. Саме завдяки своїй візуальній природі інфографіка змогла пробитися крізь потік текстових повідомлень і стати одним із найефективніших засобів комунікації у кризових умовах [9, с. 47].

Пропагандистські наративи та фейки є інструментами, які Росія активно використовує для впливу як на українське суспільство, так і на міжнародну спільноту. У відповідь українська сторона використовує інфографіку для руйнування міфів, спростування фейків та візуалізації правдивої інформації про війну. Наприклад, проєкт StopFake систематично публікує інфографіку, яка розвінчує найпоширеніші фейки на основі фактів [1].

Перевагами інфографіки є її лаконічність, швидкість сприйняття, візуальна доступність та здатність охопити широку аудиторію, особливо в соціальних мережах. Завдяки поєднанню емоційного впливу та фактологічної точності інфографіка викликає довіру і полегшує сприйняття складної інформації, особливо в умовах перенасичення новинними повідомленнями. Як зазначає дослідник І. Селіванов, інфографіка виступає ключовим елементом інформаційного дизайну, який покликаний забезпечити прозору й оперативну комунікацію між державою та суспільством у воєнних умовах [9, с. 48].

Сьогодні інфографіка активно використовується в кількох ключових напрямках. Серед них – спростування фейкових повідомлень (fact-checking), візуалізація статистики бойових дій, гуманітарної допомоги, руйнувань цивільної інфраструктури, пояснення складних явищ і процесів (наприклад, як працює протиповітряна оборона, що таке HIMARS, як відбувається евакуація тощо), а також звітність державних структур і волонтерських ініціатив. На сайті Texty.org.ua зазначено: «Ми створюємо інфографіку на основі відкритих даних, щоб українці могли краще розуміти, що відбувається навколо» [3]. Яскравими прикладами є діяльність проєкту StopFake, який створює інфографіку в межах аналітичних матеріалів; щоденні звіти Міністерства оборони України у вигляді візуалізованої статистики [2]; незалежні ініціативи журналістів і дизайнерів, зокрема UA War Infographics та Texty.org.ua [3; 4].

Значну увагу привертає інфографіка, яку щоденно публікує Міністерство оборони України. Кольорові схеми, чітка структура, поділ на категорії втрат – усе це робить подібні візуалізації не лише зручними для сприйняття, а й джерелом інформації, яке оперативно цитують міжнародні медіа. Вони не тільки фіксують перебіг подій, а й створюють візуальний архів війни. «Кожного дня ми оновлюємо втрати ворога, щоб показати реальну ціну агресії», – йдеться на сайті mil.gov.ua [2]. Аналіз добових втрат російських військ, представлений у вигляді інфографік, неодноразово використовувався основою для матеріалів у виданнях, як-от BBC, The Guardian та CNN [2; 4].

Окрему роль відіграє інфографіка, орієнтована на міжнародну аудиторію. Завдяки перекладам українського контенту англійською мовою та адаптації його для західних медіа правдива інформація про війну досягає громадян інших країн, формує підтримку України за кордоном, впливає на громадську думку та зовнішньополітичні рішення. Наприклад, UA War Infographics зазначає: «Наша мета – пояснити війну мовою інфографіки для тих, хто далекий від фронту» [4]. Їх візуальні матеріали – лаконічні, але насичені змістом – здобули широке поширення Instagram та Facebook, що підтверджує ефективність інфографіки в цифровій дипломатії.

Психологічна роль інфографіки в умовах війни є надзвичайно важливою. Візуалізація правдивої інформації допомагає знизити рівень тривоги, зневіри, сприяє почуттю контролю над ситуацією. Інфографіка, яка демонструє успіхи Збройних Сил України, волонтерського руху, підтримку міжнародних партнерів, має мобілізуючий ефект. Вона працює як інструмент моральної підтримки та психологічної стійкості населення. Як зазначає А. В. Тетерчук, візуальні засоби комунікації можуть не лише інформувати, а й маніпулювати сприйняттям, посилюючи або пом'якшуючи емоційні реакції на інформацію залежно від подачі [10, с. 15].

Отже, інфографіка в умовах війни в Україні стала не просто допоміжним медійним інструментом, а повноцінною частиною інформаційного фронту. Її ефективність полягає у здатності доносити перевірену інформацію в доступному форматі,

швидко реагувати на події, протистояти дезінформації та підтримувати моральний дух суспільства. Вона допомагає об'єднувати націю навколо спільних цінностей, мобілізувати ресурси, впливати на громадську думку та формувати позитивний міжнародний імідж України. Інфографіка поєднує в собі журналістику, дизайн і технології, забезпечуючи новий рівень комунікації між державою, суспільством і світом.

Розвиток візуальних форматів подання інформації є одним із ключових чинників медійної успішності в умовах сучасних криз, зокрема під час війни.

Список літератури

1. Фейк: Відео CNN, де російські солдати розстрілюють двох чоловіків – постановне. *StopFake*. 16.05.2022. URL: <https://www.stopfake.org/uk/fejk-video-cnn-de-rosijski-soldati-rozstrilyuyut-dvoh-cholovikiv-postanovne/>

2. Рік війни за свободу: Воєнно-історичний нарис російсько-української війни (24.02.2022–24.02.2023) у чотирьох книгах. Книга III / Міністерство оборони України, Апарат Головнокомандувача Збройних Сил України, Генеральний штаб Збройних Сил України та Центр досліджень воєнної історії Збройних Сил України. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. 198 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018197>

3. Візуалізація даних. *Texty.org.ua*. Б. д. URL: <https://texty.org.ua/tag/vizualizatsija-danykh/>

4. UA War Infographics. *Telegram*. URL: <https://t.me/uawarinfographics>

5. 607 злочинів скоїла РФ проти медіа та журналістів за два роки й п'ять місяців повномасштабної війни. *Інститут масової інформації*. 24.07.2024. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/607-zlochyniv-vchynyla-rf-proty-media-ta-zhurnalistiv-za-dva-roky-i-p-yat-misyatsiv-i62647>

6. Ткаченко Є. Фейки щодо системи охорони здоров'я: Україну «накриває» новий метапневмовірус, який особливо небезпечний для ЗСУ. Вип. № 145. *VoxCheck*. 15.01.2025. URL: <https://voxukraine.org/fejky-shhodo-systemy-ohorony-zdorov-ya-ukrayinu-nakryvaye-novuj-metapnevmovirus-yakuj-osoblyvo-nebezpechnyj-dlya-zsu-vypusk-145/>

7. Більше ніж 500 днів російського вторгнення на моніторинговій карті *Bellingcat*. 28.07.2023. URL: <https://uk.bellingcat.com/rozsliduvannya/2023/07/28/over-500-days-russia-ukraine-map-ua/>

8. DeepStateMAP. URL: <https://deepstatemap.live/#6/49.4383200/32.0526800>

9. Селіванов І. Інфографіка як ефективний засіб комунікації під час воєнного стану. *Вісник соціальних комунікацій*. 2023. № 2. С. 45–52.

10. Тетерчук А. В. Інформаційно-психологічний вплив засобами візуальних комунікацій у гібридній війні. *Військова психологія та соціологія*. 2022. № 1. С. 30–35.

Посвалюк Д. А., здобувач вищої освіти;
Родигін К. М., канд. філос. наук, доцент,
доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ ТА ПРОПАГАНДІ: ІННОВАЦІЇ, ДИПФЕЙКИ, ВИКЛИКИ

У тезах розглянуто вплив штучного інтелекту (ШІ) на розвиток візуального мистецтва та медіа. Проаналізовано можливості генеративних мереж і глибинного навчання у створенні художніх творів, а також у сфері кіно та інформаційного впливу. Особливу увагу приділено використанню дипфейків у фільмі «Смерть Путіна» як прикладу симбіозу мистецтва, ШІ та політичного меседжу. Розглянуто виклики етики та дезінформації, пов'язані з такими технологіями.

Ключові слова: штучний інтелект, візуальне мистецтво, дипфейки, генеративні мережі, авторське право, етика, пропаганда, кінематографія, цифрові аватари.

Останніми роками технології штучного інтелекту значно вплинули на розвиток візуального мистецтва. Генеративні нейронні мережі (GAN), глибинне навчання та інші інструменти на основі ШІ стали основними засобами створення художніх робіт. Зокрема, генеративні моделі, як-от DALL·E 2 від OpenAI та MidJourney, дають змогу створювати зображення за допомогою текстових запитів. Це допомагає не тільки художникам, але й будь-яким користувачам створювати складні й емоційно насичені зображення та дипфейки.

Згідно з прогнозом дослідницької організації International Data Corporation (IDC), світовий ринок програмного забезпечення для ШІ зросте з \$64 млрд у 2022 р. до майже \$251 млрд у 2027 р., що свідчить про швидке зростання технології ШІ в різних галузях, зокрема у візуальному контенті [1].

ШІ також активно використовується в кінематографії. Яскравим прикладом став польський політичний трилер «Смерть Путіна», де для зображення президента РФ Володимира Путіна використано унікальну технологію deepfake на основі ШІ.

Режисер Патрик Вега, зіткнувшись із тим, що жоден актор навіть із гримом не здатен достовірно передати образ «політичного монстра», вирішив створити нову технологію. Після невдалих спроб співпраці з лос-анджелеськими та європейськими студіями, які не могли забезпечити потрібний рівень емоцій та сталість обличчя у складних сценах, Вега зібрав власну команду спеціалістів.

Результатом стала система Exis AI – «диджитал-мейкап», що працює на базі дев'яти рушіїв штучного інтелекту. Вона накладає цифрове обличчя Путіна на актора в реальному часі. Система не вимагає втручання людини й функціонує як

мережа автономних ШІ-агентів. Створення технології зайняло майже два роки й потребувало \$3,5 млн інвестицій. Ще \$7 млн було вкладено у технологічний холдинг AIO Technology у Швейцарії, який Вега створив для розвитку надреалістичних 3D-аватарів – цифрових інфлюенсерів, персонажів.

Образ Путіна у фільмі змодельований так, щоб максимально точно передавати міміку й рухи, для чого виконавець головної ролі два роки навчався фізичній імпровізації, максимально наближеній до реальної поведінки президента РФ. Але попри високу технологічну складність, у низці сцен цифрове обличчя Путіна виглядає дещо штучно – глядач легко помічає характерну пластику deepfake-ефекту й певну емоційну «плоскість», яка часто супроводжує такі рішення [2].

Іншим прикладом використання дипфейку, створеного за допомогою ШІ, цього разу для поширення дезінформації в межах інформаційної війни, став фейковий відеозапис зі «зверненням президента України Володимира Зеленського», який з'явився в березні 2022 р. У ролику президент нібито закликав українських військових скласти зброю. Відео було змонтоване з використанням неймереж, які змодельовали міміку, голос і рухи голови, проте воно виглядало правдоподібно лише на перший погляд: тулуб і шия були абсолютно нерухомі, що виглядало як неприродне приєднання голови до «чужої шиї». Попри технічну недосконалість, цей дипфейк викликав значну увагу в медіа та соцмережах. Відео було поширене на зламаних українських сайтах новин і в Telegram-каналах, а сам факт його появи підкреслив, наскільки серйозним може бути вплив візуального ШІ на інформаційну безпеку. Фальшиве звернення оперативно спростували українська влада та сам Зеленський, однак цей кейс увійшов до списку перших масштабних спроб використання deepfake у війсьній пропаганді в реальному часі [3].

Штучний інтелект стає не лише інструментом художнього вираження, а й засобом формування політичного нарративу. Приклади на кшталт «Смерті Путіна» чи дипфейку із Зеленським демонструють потенціал ШІ у кіномистецтві, інформаційній війні та його недосконалості на поточний момент, але також акцентують на необхідності етичного та правового регулювання. В епоху постправди візуальні ШІ-технології можуть як розширювати можливості митця, так і стати інструментом дезінформації – залежно від намірів автора.

Список літератури

1. IDC Forecasts Revenue for Artificial Intelligence Software Will Reach \$307 Billion Worldwide in 2027. URL: <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=prUS51345023>
2. Масенко В. «Смерть Путіна» за \$15 млн. Фільм польського режисера Патрика Веги про крах президента РФ покажуть у 64 країнах. Що варто знати перед переглядом? *Forbes.ua*. 11.01.2025. URL: <https://surl.lt/dbyhjj>
3. Перевірка факту: На відео НЕ здача Зеленського – це дипфейк. *LeadStories*. 22.03.2022. URL: <https://surl.li/pvckmt>

Слободянюк А. О., здобувачка вищої освіти;
Родигін К. М., канд. філос. наук, доцент,
доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій
ДонНУ імені Василя Стуса

СПАДКОЄМНІСТЬ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ СРСР У СУЧАСНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

У роботі досліджено використання рф успадкованих від СРСР пропагандистських методів в інформаційній війні проти України. Проаналізовано адаптацію ключових наративів до сучасних реалій для виправдання агресії та викривлення фактів. Порівняльний аналіз медіаматеріалів різних періодів демонструє схожість у впливі на суспільну свідомість.

Ключові слова: пропаганда, інформаційна війна, наративи, СРСР, повномасштабне вторгнення.

Повномасштабне вторгнення рф в Україну характеризується комплексністю та охоплює не лише збройний складник (фізичні дії – обстріли, захоплення територій тощо), а й інформаційну війну, що спирається на спадкоємні пропагандистські наративи. Радянські методи впливу, адаптовані до нових реалій, активно використовуються у медіапросторі рф з метою виправдання агресії, викривлення фактів. Мета дослідження – проаналізувати спадкоємність пропагандистських наративів радянської доби в сучасній інформаційній війні рф; з'ясувати особливості їх застосування в умовах повномасштабного вторгнення. Здійснено порівняльний аналіз радянських та сучасних російських медіа у контексті поширення ключових наративів.

Наратив росії «Звільнення від фашизму»

Війну проти України росія намагається подати як необхідність звільнення від фашизму. За аналогією із тезою про звільнення Червоною армією Європи під час Другої світової війни, росія поширює думку про загрозу фашизму сьогодні. Рис. 1 містить зображення двох плакатів: ліворуч – періоду Другої світової війни (1945), праворуч – періоду повномасштабного вторгнення рф в Україну (2022) [1; 2].

На плакаті рф повторюється теза про звільнення Європи від фашизму: «Російський солдат знову звільняє Європу від фашизму!» («Русский солдат снова освобождает Европу от фашизма!»). Для підсилення впливу та виникнення асоціацій в аудиторії плакат доповнений візуальними та числовими елементами. Зображення символу комунізму та радянської армії – червоної п'ятикутної зірки – співвідноситься із сучасною емблемою армії рф – триколірною п'ятикутною зіркою. Період 1945–2022 рр. зазначений задля зіставлення мети війни у Другій

світовій та нападом рф на Україну у 2022 р. Також наявне зображення емблеми збройних сил рф на основі двоголового орла, і символу «Z» («За перемогу» – «За победу»).

Рис. 1. Плакати періоду Другої світової війни та повномасштабного вторгнення рф [1; 2]

Наратив росії «Братній, єдиний народ, Україна – частина росії»

Наратив полягає у запереченні існування окремої української ідентичності, мови, культури та права на самовизначення. Перекручення росією історії про спільне походження з Руссю має на меті виправдати агресію. Також поширеним є вживання назви держави України із прийменником «на» замість «в». Так росія намагається поширити думку, що Україна є лише її частиною, а не окремою незалежною країною. Подібні наративи наявні як у радянських медіа, так і в інформаційному просторі сучасної рф. Зокрема в матеріалі газети «Вечірній Київ» (15 травня 1979 р.) під заголовком «Немає дружби більш щирої й міцної. На Україні почалися Дні літератури Російської Федерації» наведені такі тези (тут і далі курсиви наші): «Про історичне значення возз'єднання України з Росією, дружби двох братніх народів, вплив російської літератури на розвиток літератури української говорив у своїй доповіді перший секретар правління Спілки письменників України, лауреат Державної премії Української РСР імені Т. Г. Шевченка П. А. Загребельний. Святкуючи 325-річчя возз'єднання України з Росією, відзначив він, ми з глибокою повагою і великою вдячністю згадуємо Переяславську раду як державний акт, який закріпив це возз'єднання, а думаємо про весь багатовіковий шлях наших народів, таких близьких, говорячи словами В. І. Леніна, і мовою, і місцем

проживання, і характером, і історією. Українському народові випало величезне щастя мати серед своїх єдинокровних братів такого могутнього і мудрого брата, як народ російський, народ великої душі, невтомної волелюбності, високої талановитості» [3].

На сайті Кремля 12 липня 2021 р. було опубліковано статтю В. Путіна «Про історичну єдність росіян та українців» («Об историческом единстве русских и украинцев»). Провідними твердженнями були: «українці, білоруси і росіяни – це один народ», «існування України можливе лише в єдності із росією» [4]. Під час зустрічі з новим складом Громадської палати рф, що відбулася 3 листопада 2023 р., Путін зазначив, що України до радянських часів не існувало. За його словами, росія захищає свою історію, цінності, культуру та мову [5].

У заголовках і текстах російських медіа трапляються сполучення назви України з прийменником «на». Наприклад, «Коли і на яких умовах закінчиться СВО на Україні» («Когда и на каких условиях закончится СВО на Украине») [6].

Наратив росії «миролюбство, покриття злочинів; не напад, а захист»

Одним зі способів СРСР та росії вплинути на масову аудиторію є створення та популяризація кіно, що містить пропаганду.

Соловецький табір особливого призначення був одним із найжорстокіших радянських таборів. Він став місцем примусових робіт і загибелі тисячі в'язнів, зокрема українців. Перші ув'язнені з'явилися на Соловках 6 червня 1923 р. [7]. У 1928 р. вийшов радянський фільм А. Черкасова «Соловки». У фільмі аудиторії намагалися подати місце позбавлення волі у вигляді виховного й виробничого осередку: нібито в'язні табору мають усі умови для життя, достойну працю, змогу навчатися, культурно проводити час тощо [8].

У матеріалі газети «Вісті ВУЦВК» (1 лютого 1930 р.) для читачів тлумачиться «цінність фільму» «Соловки»: «Насамперед, він знищує до кореня всі легенди про погані умови життя злочинців на Соловках. Фільм дає вичерпне уявлення про всі сторони побуту й роботи «соловейків» – і Соловки стають перед глядачем уже не тюрмою, а велетенським виховничо-виробничим комбінатом, що в ньому через працю велика кількість злочинців перевиховується й стає повноправними громадянами радянського Союзу. І, коли порівняти умови перебування в місцях позбавлення волі в нас і за межами Радсоюзу (для цього досить подивитися фільм «Привид, що не повертається» – він іде паралельно в кіні ім. К. Лібкнехта) – стає зрозумілою вся правильність системи перевиховання злочинців, що запроваджена в СРСР» [9].

Прем'єра першого повнометражного фільму про російське вторгнення відбулася в РФ 17 серпня 2023 р. У фільмі «Свідок» росія намагається показати світові «жорстоких нацистів – українців». Натомість росіяни – «чесні, добрі захисники та визволителі» [10]. Ще один пропагандистський фільм – «Росіяни на війні» – спрямований на спотворення реальних фактів, замовчування агресії, злочинів.

Також в описі фільму зазначено, що він містить розповіді російських військових, які повинні «допомогти зрозуміти війну» [11].

Отже, порівняльний аналіз радянських та сучасних російських медіа свідчить про ідеологічну спадкоємність, що проявляється у відтворенні ключових пропагандистських наративів. Зокрема, це «боротьба з фашизмом», «єдність братніх народів», «миролюбство» тощо. Пропагандистські матеріали різних історичних періодів демонструють схожі структурні й емоційні моделі впливу на масову свідомість. Наративи адаптуються до конкретних суспільно-політичних умов задля досягнення комунікативної мети. Використання впізнаваних символів, мовних кліше, методу аналогії спрямоване на формування викривленої реальності. Розпізнавання та спростування пропагандистських наративів рф є необхідними заходами для інформаційної безпеки України.

Список літератури

1. Тоїдзе І. Освободим Европу от цепей фашистского рабства! 1945. *Hoover.org*. Січень 2023. URL: https://www.hoover.org/sites/default/files/2023-01/poster_rusu_02141.jpg (дата звернення: 09.04.2025).

2. Русский солдат снова освобождает Европу от фашизма! 2022. URL: <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTYUuuXePaSe7Kt3I7qEOLVYLuNErHV3H9eng&s> (дата звернення: 09.04.2025).

3. РАТАУ. Немає дружби більш щирої й міцної. На Україні почалися Дні літератури Російської Федерації. *Вечірній Київ*. 1979. 15 трав. С. 1. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vechirnij_Kyiv/1979_N109_10627.pdf (дата звернення: 09.04.2025).

4. Путін опублікував українською статтю «про єдність росіян і українців». *Українська правда*. 12.07.2021. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/07/12/7300282/> (дата звернення: 09.04.2025).

5. Путин заявил, что Россия защищает свои ценности в Донбассе и Новороссии. *ТАСС*. 03.11.2023. URL: <https://tass.ru/politika/19195679> (дата звернення: 10.04.2025).

6. Гришин А. Когда и на каких условиях закончится СВО на Украине. *Комсомольская правда*. 24.09.2023. URL: <https://www.kp.ru/daily/27559.5/4827780/> (дата звернення: 10.04.2025).

7. Пеленська О. 100 років тому на Соловки привезли перших ув'язнених: трагедія, відлуння якої не стихає. *Радіо Свобода*. 06.06.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rokiv-solovky-tyurma-rozstrily-sandarmokh/32447160.html> (дата звернення: 10.04.2025).

8. Соловки (1928). *Классика жанра / YouTube*. 21.03.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IynJuF5Mpk0> (дата звернення: 10.04.2025).

9. Культурфільм «Соловки». *Вісті ВУЦВК*. 1930. 1 лют. URL: <https://oldnewspapers.com.ua/node/162> (дата звернення: 10.04.2025).

10. Сливенко О. Як працює російська пропаганда в кіно. *Главком*. URL: <https://glavcom.ua/digest/jak-pratsjuje-rosijska-propahanda-v-kino-967553.html> (дата звернення: 10.04.2025).

11. Буняк В. Український інститут закликав скасувати показ фільму «Росіяни на війні» на Будапештському фестивалі документального кіно. *Детектор медіа*. 21.01.2025. URL: <https://detector.media/infospace/article/237315/2025-01-21-ukrainskyu-instytut-zaklykav-skasuvaty-pokaz-filmu-rosiyany-na-viyni-na-budapeshtskomu-festyvali-dokumentalnogo-kino/> (дата звернення: 10.04.2025).

СЕКЦІЯ 3
ПОВНОМАСШТАБНА ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
ПОЛІТИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ, ПРОТИДІЯ
РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДИ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

Корман В. О., здобувач вищої освіти
(кафедра журналістики та соціальних комунікацій)
ДонНУ імені Василя Стуса

ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР: ЯК УКРАЇНСЬКІ МЕДІА ВИСВІТЛЮЮТЬ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ І ЯПОНІЇ

У тезах проаналізовано відображення політичної співпраці України та Японії в українських медіа. Розглянуто історичний контекст відносин та ключові аспекти взаємодії країн, що висвітлювалися в медіа станом на квітень 2025 р. Виявлено основні теми у медійному представленні відносин та окремі диспропорції.

Ключові слова: медіа, політика, Японія.

Вступ. Відносини між Україною та Японією є важливим аспектом міжнародної політики, що охоплює економічну, культурну та дипломатичну співпрацю. Українські медіа відіграють ключову роль у формуванні громадської думки щодо цих відносин, висвітлюючи як досягнення, так і виклики у взаємодії двох країн. У цьому дослідженні буде проаналізовано, як українські медіа відображають політичний вимір співпраці між Україною та Японією, які теми домінують у висвітленні та як можна охарактеризувати ставлення до Японії в українських медіа загалом.

Актуальність. Медіа відіграють ключову роль у формуванні громадської думки та політичного дискурсу. Відносини між Україною та Японією є важливими з погляду міжнародної співпраці, економічного розвитку та безпеки. Аналіз того, як українські медіа висвітлюють ці відносини, дає змогу зрозуміти, які аспекти співпраці є найбільш значущими для українського суспільства, а також виявити можливі стереотипи чи упередження.

Дослідження також допоможе оцінити, наскільки медіа сприяють зміцненню дипломатичних зв'язків між країнами та чи відображають вони реальні політичні процеси. У контексті глобальних викликів, як-от війна в Україні та геополітична нестабільність, це дослідження може стати основою для розробки стратегій інформаційної політики, спрямованої на покращення міжнародного іміджу України.

Для початку варто коротко розглянути історичний контекст і взаємодію Японії та України на міжнародному рівні. Японія визнала незалежність України 28 грудня 1991 р., а дипломатичні відносини були офіційно встановлені 26 січня 1992 р. У цей період співпраця між країнами була обмеженою, зосередженою на культурних обмінах, гуманітарній допомозі та невеликих економічних проєктах. Японія надавала Україні фінансову підтримку, зокрема кредити для відновлення після

Чорнобильської катастрофи. Однак через географічну віддаленість і політичну нестабільність в Україні відносини залишалися на рівні зародкової співпраці [1].

Після анексії Криму Росією у 2014 р. Японія стала єдиною азійською країною, яка запровадила санкції проти Росії [2] та активно підтримувала Україну на міжнародній арені. Токіо надавало фінансову допомогу, включно з кредитами на суму понад 1,5 мільярда доларів для стабілізації економіки України. У період повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 р. Японія значно посилила підтримку [3], включно з гуманітарною допомогою, інвестиціями у відновлення інфраструктури та співпрацею в межах міжнародних організацій. У 2023 р. країни розпочали переговори про гарантії безпеки, що підтверджує стратегічний характер їх відносин. Японія також активно підтримує Формулу миру Президента України та братиме участь у проєктах повоєнної реконструкції [4].

Для попереднього дослідження варто виділити аспекти, які станом на квітень 2025 р. зачіпали новини про взаємодію України та Японії.

Політико-економічний аспект. Підписання угоди на 3 мільярди доларів між Україною та Японією [5] є не лише фінансовим кроком, а й політичним сигналом. Японія демонструє свою підтримку України на міжнародному рівні, зміцнюючи економічну стійкість країни у часи геополітичних викликів. Постачання комунальної техніки в українські міста, наприклад, у Миколаїв [6], також свідчить про прагнення Японії допомогти в реформуванні муніципальної інфраструктури, що є важливим для посилення державного управління. До того ж у межах економічної співпраці було реалізовано ініціативи щодо фінансової допомоги, спрямованої на підтримку критичної інфраструктури України.

Політико-культурний вимір. Організація виставки, присвяченої загиблomu українському воїну та поету Максиму Далі-Кривцову, в Японії є прикладом культурної дипломатії [7]. Це не лише жест поваги, а й важливий крок у формуванні міжнародної підтримки України. Культурні ініціативи часто слугують засобом політичного впливу, адже через мистецтво країни можуть зміцнювати свої зовнішньополітичні позиції та привертати увагу до національних викликів.

Політико-екологічний аспект. Спільна робота України та Японії у сфері охорони довкілля зумовлена роботою у сфері подолання наслідків ядерних катастроф, що є актуальним для обох країн [8]. Також особливо виділяється співпраця у проєктах відновлення екології постраждалих регіонів України.

Безпекова співпраця. Ратифікація угоди між Україною та Японією про обмін секретною інформацією [9] є важливим політичним рішенням. Це демонструє рівень довіри між країнами та свідчить про інтеграцію України в систему міжнародної безпекової співпраці, що має стратегічне значення. До того ж Японія прийняла на лікування українських військових [10], які отримали травми, забезпечуючи протезування та реабілітацію – це ще один прояв глибокої гуманітарної підтримки.

Для детальнішої оцінки було розглянуто матеріали від «Укрінформ» [5], «Кореспондент.net» [11] та «Суспільне» [12]. Матеріали стосувалися надання Україні кредиту розміром 3 мільярди доларів США.

Основні відмінності між трьома матеріалами, які можна виділити:

Кореспондент.net:

- зосереджується на загальній угоді між Україною та Японією на суму \$3 млрд;
- немає деталізації механізму ERA або джерела фінансування.

Суспільне:

- наголошується, що кредит буде погашатися за рахунок прибутків від заморожених російських активів;
- пояснюється, що фінансування надається в межах механізму ERA країн G7;
- згадується, що кошти будуть спрямовані на відбудову України та підтримку бюджетних потреб.

Укрінформ:

- детальний описує механізму ERA та джерела фінансування;
- підкреслюється тривалість кредиту (30 років) та його умови.

Висновки. Результати проведеного дослідження демонструють, що українські медіа висвітлюють відносини між Україною та Японією через призму політичних, економічних, культурних та безпекових аспектів.

Значення отриманих результатів полягає у виявленні домінуючих тем у **висвітленні** українсько-японських відносин, що дає змогу оцінити рівень обізнаності громадськості щодо цих процесів. Виявлено, що окремі аспекти, як-от екологічна співпраця та культурна дипломатія, отримують менше уваги, порівняно з економічною підтримкою, що може формувати певні пріоритети у суспільному дискурсі.

Отримані результати можуть слугувати основою для подальших досліджень впливу медіа на міжнародний імідж України та розробки стратегій інформаційної політики. Враховуючи геополітичну ситуацію та динаміку розвитку міжнародних відносин, подальший аналіз може зосередитися на довгострокових наслідках медійного представлення партнерства України та Японії, а також на можливих напрямках його покращення.

Список літератури

1. Лахманюк Т. Українсько-японські відносини на сучасному етапі (1991–2016 рр.). *Україна-Європа-Світ: Міжнародний збірник наукових праць*. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2017. Вип. 19. С. 166–172. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9417/1/17Lakhmanyuk.pdf>

2. Основи міжнародних відносин: підручник / за ред. В. В. Копійки. Київ, 2021. URL: https://archive.org/details/o1_2021/mode/1up?view=theater

3. Позиція Японії щодо російсько-української війни. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 21.01.2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosynu/pozytsiya-yaponiyi-shchodo-rosiysko-ukrayinskoji-viyny>
4. Як російське вторгнення в Україну змінює Японію та українсько-японські відносини. *Ad Astra*. 21.09.2024. URL: <https://adastra.org.ua/blog/yak-rosijske-vtorgnennya-v-ukrayinu-zminyuue-yaponiyu-ta-ukrayinsko-yaponski-vidnosini>
5. Україна отримає від Японії близько \$3 мільярдів кредиту в межах ERA. *Укрінформ*. 18.04.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3983620-ukraina-otrimae-vid-aponii-blizko-3-milardiv-kreditu-v-mezah-era.html>
6. Миколаїв отримав з Японії сучасну комунальну техніку. *Укрінформ*. 17.04.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3982956-mikolaiv-otrimav-z-aponii-sucasnu-komunalnu-tehniku.html>
7. У Йокогамі відкрили виставку пам'яті українського поета та військового Максима Кривцова. *Читомо*. 17.04.2025. URL: <https://chytomo.com/u-jokohami-vidkryly-vystavku-pam-iaty-ukrainskoho-poeta-ta-vijskovo-ho-maksyma-kryvtsova/>
8. Україна та Японія: як країни співпрацюють у сфері охорони довкілля. *Район.in.ua*. 23.01.2025. URL: <https://eco.rayon.in.ua/news/777271-ukraina-ta-yaponiya-yak-kraini-spivpratsyuyut-v-sferi-okhoroni-dovkillya>
9. Рада ратифікувала угоду з Японією про обмін секретною інформацією. *Укрінформ*. 17.04.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3983242-rada-ratifikuvala-ugodu-z-aponieju-pro-obmin-sekretnou-informacieju.html>
10. Шумлянський Д. Японія прийняла поранених українських військових для протезування. *Мілітарний*. 28.03.2025. URL: <https://military.com/uk/news/yaponiya-pryjnyala-poranenyh-ukrayinskyh-vijskovyh-dlya-protezuвання/>
11. Катишев К. Україна і Японія підписали угоду на \$3 млрд. *Корреспондент.net*. 18.04.2025. URL: <https://ua.korrespondent.net/business/financial/4773848-ukraina-i-yaponiia-pidpysaly-uhodu-na-3-mlrd>
12. Собенко Н. Японія надасть Україні \$3 млрд за рахунок російських активів. *Суспільне*. 18.04.2025. URL: <https://suspilne.media/998105-aponia-nadast-ukraini-3-mlrd-za-rahunok-rosijskih-aktiviv/>

Федорова Г. М., здобувачка вищої освіти
філологічного факультету
НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

АНТИФЕЙКОВІ РЕСУРСИ В УКРАЇНІ: ЕФЕКТИВНІСТЬ, ІНСТРУМЕНТИ ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У тезах досліджується роль антифейкових платформ в Україні під час повномасштабної війни з Росією. Авторка аналізує ефективність, інструменти та виклики, з якими стикаються фактчекери в умовах гібридної інформаційної війни. Розглянуто діяльність провідних українських проєктів, як-от StopFake, VoxCheck, «По той бік новин», «Брехунець» і Гвара Media. Особлива увага приділяється методам OSINT, залученню експертів, використанню цифрових інструментів та чат-ботів. У роботі також підкреслюється важливість медіаграмотності та критичного мислення як засобу протидії дезінформації.

Ключові слова: фактчекінг, фейки, дезінформація, медіаграмотність, інформаційна війна, StopFake, VoxCheck, OSINT, Telegram, критичне мислення.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну супроводжується не лише збройною агресією, а й масштабною інформаційною війною. Одним із головних інструментів цієї війни стали фейки – цілеспрямовано поширена неправдива інформація, що має на меті дестабілізацію українського суспільства, подрив довіри до влади, деморалізацію населення та дискредитацію Збройних Сил України. У відповідь на ці виклики в Україні активно розвиваються антифейкові платформи, які виконують функції фактчекінгу, протидії дезінформації та підвищення медіаграмотності громадян.

У межах цієї доповіді буде розглянуто ефективність таких ресурсів, проаналізовано їх методи роботи, а також окреслено ключові виклики, з якими стикаються фактчекери в умовах гібридної війни.

У відповідь на хвилю дезінформації, яка значно посилилася після 2014 р., а з 2022-го досягла піку, в Україні сформувалася низка професійних фактчекінгових ініціатив. Їх метою є спростування фейків, інформування громадськості та формування культури критичного мислення [1].

StopFake – один із перших українських проєктів із викриття російської пропаганди, заснований у 2014 р. Команда аналізує інформаційні вкиди в медіа, соціальних мережах і пропагандистських ЗМІ, спростовує їх, подаючи аргументовані докази. Матеріали публікуються кількома мовами, зокрема англійською та російською [3].

По той бік новин – незалежна ініціатива, яка спеціалізується на розвінчанні побутових фейків, маніпуляцій та дезінформації, що шириться у Facebook, TikTok,

Telegram тощо. Особливу увагу приділено емоційно зарядженим вкидам, які можуть впливати на масову свідомість.

VoxCheck (від VoxUkraine) – платформа, що проводить фактчекінг заяв політиків, публікацій ЗМІ та популярних тверджень у соцмережах. У воєнний період VoxCheck також створив проєкт «Перевірено», спрямований на боротьбу з воєнними фейками.

Брехунець – Telegram-канал, який у простій і зрозумілій формі викриває фейки та інформаційні маніпуляції, що поширюються у проросійських джерелах. Характеризується оперативністю та гострим стилем подачі [4].

Гвара Медіа – незалежне харківське медіа, яке, окрім журналістики, активно розвиває напрям фактчекінгу. Платформа є учасником Міжнародної мережі фактчекерів (IFCN) і створила Telegram-бот «Перевірка», що допомагає користувачам перевіряти інформацію. Команда також готує відеорозслідування, публікації про російську пропаганду та документує воєнні злочини. У фокусі – життя на деокупованих територіях та боротьба з інформаційною агресією [5].

Антифейкові платформи в Україні використовують комплекс сучасних інструментів і методик для перевірки достовірності інформації. Їх робота базується на принципах фактчекінгу, прозорості джерел та доказовості.

1. Робота з відкритими джерелами (OSINT). Більшість перевірок ґрунтується на методах OSINT (Open Source Intelligence) – аналізі відкритої інформації з мережі. Це включає: перевірку фотографій, перевірку геолокації, аналіз активності акаунтів у соцмережах тощо.

2. Залучення експертів. Для спростування фейків, пов'язаних із медициною, економікою, правом чи обороною, фактчекери консультуються з профільними фахівцями, зокрема спростувати військову подію може лише військовий.

3. Моніторинг інформаційного простору. Команди щоденно аналізують новини, соцмережі та месенджери (зокрема Telegram) для виявлення потенційних фейків. Для цього створено власні бази даних фейків, шаблонів дезінформації та ботів.

4. Цифрові інструменти. Платформи, як-от VoxCheck, StopFake та Гвара Медіа, використовують чат-боти (наприклад, «Перевірка»), власні розширення для браузерів або інтеграції в Telegram, що дає змогу користувачам оперативно перевіряти сумнівну інформацію.

Попри складну ситуацію в інформаційному середовищі, українські фактчекінгові ініціативи демонструють помітний вплив на протидію дезінформації та зміцнення інформаційної безпеки. Фактчекери запускають інформаційні кампанії, проводять тренінги, створюють гіді для журналістів і громадськості. Це формує стійкість до маніпуляцій не лише в онлайн-просторі, а й у повсякденному житті [2].

Антифейкові платформи здатні швидко виявляти та спростовувати фейки. Наприклад, Telegram-канали «Брехунець» або Гвара Медіа публікують розвінчання фейків протягом кількох годин після їх появи, якщо вони не є надто складними

і не потребують звернення до спецслужб, а також відіграють ключову роль у протидії дезінформації, захисті інформаційного простору та формуванні критичного мислення у суспільстві.

Водночас фактчекери стикаються з низкою викликів:

- висока швидкість поширення фейків (особливо в Telegram і TikTok);
- неможливість спростувати новину через брак доказів;
- небажання громадян аналізувати та перевіряти інформацію – часто доводиться спростовувати плітки;
- вірусні фейки;
- поширення фейків через клікбеки;
- штучно згенерований контент;
- системні кібератаки на антифейкові платформи.

Завдяки використанню сучасних технологій, оперативному реагуванню та співпраці з експертним середовищем фактчекери здатні ефективно викривати фейки та мінімізувати вплив ворожих інформаційних атак. Утім поширенню дезінформації досі сприяє низка чинників – брак цифрової грамотності, психологічна вразливість аудиторії, обмежені ресурси платформ та упереджене ставлення частини громадян до перевіреної інформації.

Висновки. Отже, тема фейкових новин залишається надзвичайно актуальною, і антифейкові ресурси відіграють ключову роль у боротьбі з дезінформацією, проте треба вдосконалювати рівень медіаграмотності населення, адже лише завдяки поєднанню ефективних інструментів і свідомого, критичного ставлення ми можемо протистояти дезінформації. Попри виклики, як-от швидкість поширення фейків, кіберзагрози та недостатній рівень критичного мислення у частини громадян, ці ініціативи демонструють високу ефективність і залишаються важливим складником інформаційної безпеки України.

Список літератури

1. Дискурс щодо фейків і дезінформації в українському медіапросторі та перспективи підтримки локальних медіа в умовах війни: Дослідження експертної думки / ГО «САН-УА: Communication Analysis Team – Ukraine». Виконано на замовлення *Netzwerk für Osteuropa-Berichterstattung e. V. (n-ost)*. 2022. 55 с.

2. Даценко С. С., Кучук Г. А. Огляд існуючих технологій виявлення фейкових новин. *Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених: зб. тез доп. 17-ї Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів (м. Харків, 28–30 листопада 2023 р.)* / гол. Є. І. Сокол; орг. ком.: Р. П. Мигущенко та ін.; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» та ін. Харків, 2023. С. 106–107.

3. Про нас. *StopFake: сайт для перевірки фактів*. Б. д. URL: <https://www.stopfake.org/uk/pro-nas/>

4. Район.in.ua запускає фактчекінговий проєкт «Брехунець». *Район.in.ua*. 2021.
URL: [https:// rayon.in.ua/news/458456-rayoninua-zapuskae-faktchekingoviy-proekt-brekhunets](https://rayon.in.ua/news/458456-rayoninua-zapuskae-faktchekingoviy-proekt-brekhunets)
5. Гвара Медіа. URL: <https://gwaramedia.com/>

Мірошніченко К. О., здобувачка вищої освіти
(кафедра журналістики);
Мельникова-Курганова О. С., канд. наук із соц. комунікацій,
доцент кафедри журналістики
ДУ «Київський авіаційний інститут»

РОЛЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ В КОНТЕКСТІ ПЛАТФОРМ TELEGRAM І ТІКТОК

У тезах розглядаються інформаційні загрози та виклики, що виникають у зв'язку з використанням популярних соціальних мереж, як-от Telegram і TikTok. Аналізується, як ресурси, що виконують інформативну функцію разом із комунікативною, сприяють поширенню дезінформації, фейкових новин і маніпулятивного контенту. Особливу увагу приділено загрозам кібербезпеки, інформаційним атакам та ролі алгоритмів у формуванні інформаційної бульбашки. Розглянуто роль медіаграмотності як інструменту протидії інформаційним загрозам, пропаганді та фейкам. Акцентовано на необхідності перевірки джерел, розвитку навичок критичного мислення у населення та цифрової гігієни в умовах інформаційної війни.

Ключові слова: медіаграмотність, інформаційна війна, дезінформація, Telegram, TikTok, фейки, пропаганда, цифрова безпека, соціальні мережі.

Сучасне інформаційне середовище характеризується великим обсягом інформації, яку людина отримує. Частина цього інформаційного потоку надходить до людини із соціальних мереж. Особливо популярні зараз платформи для відео TikTok та месенджер Telegram, які тепер виконують не лише комунікативну функцію, а й інформативну.

На відміну від офіційних джерел, публікувати інформацію в соціальних мережах може будь-який користувач, що призводить до поширення інформації, не перевіреної на достовірність та з невідомим першоджерелом. Також, переходячи за посиланнями та підписуючись на канали невідомих користувачів, люди наражають себе на ризик кібератак.

Як зазначає Н. Саламін, «фейкові новини, що нерідко супроводжуються авторитетними джерелами та маніпулятивними зображеннями, швидко поширюються через соціальні мережі та мас-медіа. Інформаційні атаки можуть включати різні види кібератак, злам інформаційних систем, модифікацію вебресурсів, блокування доступу до важливих даних і дії, спрямовані на деструктивний вплив на інформаційне середовище» [4. с. 117].

Ще однією загрозою є інформаційні атаки та маніпуляції, з якими користувачі стикаються в Telegram і TikTok. Величезна кількість Telegram-каналів, які

публікують «новини», переважно публікують однакову інформацію з високою частотою, що створює інформаційний хаос та ізоляцію користувачів.

Анонімна інформація, що поширюється через Telegram, стала важливим інструментом маніпуляції та політичної боротьби навіть у країнах із демократією, як-от Україна. У контексті війни, коли суспільство перебуває у стані підвищеної вразливості, ця інформація може створювати викривлене сприйняття реальності, що загрожує національній безпеці. Це порушує питання про необхідність ретельного аналізу ролі таких месенджерів у поширенні дезінформації [3, с. 16].

Окрім загроз безпосередньо у месенджері, існує також питання доцільності та безпеки використання Telegram, особливо в офіційному контексті. Викриття постійних зловживань у Телеграмі призвело до низки науково-політичних дискусій щодо усіх ризиків, які пов'язані з його використанням. Насамперед занепокоєння викликано російським походженням відповідної платформи. Засновником вказаний росіянин Павло Дуров, який покинув РФ, проте чи він єдиний справжній власник Телеграму, – підтверджень немає [5, с. 194].

Соціальна мережа TikTok також є джерелом загрози інформаційних атак і пропаганди. Відео та тренди, які створюють у мережі, можуть мати вплив на думку та світогляд користувачів. Алгоритми соціальної мережі підбирають відео на основі вподобань користувачів, що створює інформаційну бульбашку. Це призводить до того, що людина бачить все більше відео на певну тематику, і це спотворює сприйняття реальності.

Під впливом мережі користувачі також часто піддаються впливу трендів та закликів у відео. Коли цей вплив починає поширюватися на світогляд людини, це становить небезпеку для інформаційного середовища країни. Піддавшись впливу маніпуляцій та пропаганди в мережі, людина може підтримувати ідеї російської агресії, поширювати пропаганду про Україну в мережі, використовувати мову ворожнечі та дестабілізувати інформаційне середовище країни, сіяти паніку та розпалювати конфлікти.

Дослідник В. Вова зазначає, що «однією з головних проблем є те, що користувачі TikTok часто не перевіряють джерела інформації. Відео, які можуть мати велику кількість переглядів та лайків, автоматично вважаються правдивими, що призводить до швидкого поширення фейкової інформації. Оскільки TikTok є платформою, де контент споживається дуже швидко, користувачі рідко мають час чи бажання аналізувати його достовірність. Це створює ідеальні умови для поширення дезінформації» [1, с. 38].

Щоб протидіяти інформаційним атакам та загрозам у Telegram та TikTok, необхідно підвищувати рівень медіаграмотності населення. Як визначають дослідники О. Гороховський, О. Мельникова-Курганова, П. Мірошніченко та Н. Островська, «медіаграмотність – це сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створенню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних

процесів функціонування медіа в суспільстві. Підвищення медіаграмотності – важливий результат медіаосвіти» [2, с. 43].

Користувачі Telegram та TikTok мають пам'ятати про можливість фейків, дезінформації та пропаганди в мережі і не вірити всій інформації, яку вони отримують без підтвердження. Користувачам необхідно перевіряти інформацію в офіційних джерелах та пам'ятати про цифрову гігієну, щоб не стати об'єктом кібератак.

Навички медіаграмотності допоможуть користувачам розрізняти маніпулятивні наративи, мову ворожнечі та пропаганду, а також бачити ознаки фейків та дезінформації. Особливо це важливо, якщо користувач мережі має намір поширити отриману ним інформацію далі. В такому разі він має переконатись, що не поширює фейки та маніпуляції, спрямовані на інформаційно-психологічну атаку громадян України.

Отже, медіаграмотність відіграє важливу роль у контексті інформаційної війни та поширення ворожої пропаганди за допомогою платформ Telegram і TikTok. Ці платформи з їх унікальними характеристиками стали потужними інструментами для поширення дезінформації та маніпуляцій. Медіаграмотність допомагає користувачам розвинути навички, необхідні для протистояння цим загрозам. Вона включає здатність перевіряти факти та джерела інформації, розрізняти маніпулятивні техніки, розпізнавати суть повідомлень та усвідомлювати вплив медіа на **суспільство**.

Список літератури

1. Вова В. Поширення фейків та дезінформації стосовно війни в Україні через соціальні мережі Telegram і TikTok. *Гуманітарні та природничі науки: актуальні питання*: матеріали II науково-практичної конференції (м. Рівне, 30–31 серпня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 37–40.
2. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів / О. Гороховський, О. Мельникова-Курганова, П. В. Мірошніченко, Н. Островська. Київ: ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 73 с.
3. Любиченко О. Державні та недержавні суб'єкти забезпечення інформаційної безпеки України. *Гуманітарні та природничі науки: актуальні питання*: матеріали II науково-практичної конференції (м. Рівне, 30–31 серпня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 15–18.
4. Саламін Н. Медіаграмотність як інструмент протидії дезінформації у контексті гібридної війни в Україні. Збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції «*Мова – кордон національної безпеки*» (м. Львів, 21 лютого 2025 р.). Львів: ЛДУ БЖД, 2025. С. 116–120.
5. Самагальська Ю. Я., Шпуганич І. І. Проблеми правового регулювання Телеграм. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 84. С. 192–197.

Кушнір Л. К., здобувачка вищої освіти;
Стефанець В. Б., асистент кафедри журналістики
ЧНУ імені Юрія Федьковича

ІСТОРИЇ ВІЙНИ: ЖУРНАЛІСТИКА, ЩО ТВОРИТЬ НАРАТИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

В умовах повномасштабної війни журналістика виконує не лише інформативну, а й важливу соціокультурну функцію – вона бере участь у формуванні колективної пам'яті, посиленні громадянської стійкості та національної ідентичності. У тезах розглянуто трансформацію українських медіа у напрямі фіксації особистісних історій як засобу осмислення досвіду війни.

Ключові слова: журналістика рішень, трансформація суспільства, живі голоси війни.

За одинадцять воєнних років з часу прихованої (2014) та повномасштабної (2022) агресії Росії проти України мільйони українців та українок переосмислили й переосмислюють сенс свого життя, його пріоритети й цінності. Усі ми отримали новий досвід. Але передусім йдеться про наших військових, які, захищаючи цивільне населення, платять на війні найвищу ціну. Це також і волонтери, які стали невід'ємною частиною нашого сьогодення. Це і медики – ангели-рятівники, від професійності та мужності яких залежать життя як захисників, так і мирних громадян. Це й ті цивільні мешканці, які змушені залишати обпалені війною рідні домівки.

Українські медіа чимало пишуть про таку трансформацію суспільства, наприклад, онлайн-журнал «Reporters», що спеціалізується на репортажній журналістиці, фокусуючись на людському досвіді, а не лише на фактології. Видання послідовно реалізує місію «олюднення війни» через живі голоси очевидців, історії солідарності та відновлення, займаючи нішу глибокого документування суспільних змін у час війни. Ілюстрацією цього підходу є публікація «Людина на війні» – добірка історій, що розкривають війну через особисті переживання героїв. Це матеріали про евакуацію мирного населення з міста Ірпінь, розповідь вагітної жінки, пораненої під час обстрілу пологового будинку в Маріуполі, історія бійця тероборони, який прикриває від уламків російської міни фотожурналістку The New York Times, рефлексії пораненого українського солдата, який щойно вийшов з бою тощо [1].

Такі історії – це не просто спогади, а живий літопис нашого часу. Фіксуючи ці свідчення, журналістика допомагає суспільству осмислити зміни та формує

історичну пам'ять. Відтак важливим є дослідження зафіксованих живих голосів війни наших сучасників, які пережили та продовжують переживати воєнний досвід. Такі свідчення дають змогу виявити глибокі трансформації в самосвідомості та соціальних ролях українців. У цьому контексті показовим є медійна практика, що тяжіє до «журналістики рішень» – коли в центрі уваги медіа не лише трагедія, але й опір, адаптація, надія. У цьому ключі, коли журналіст розповідає не лише про проблеми, але й про те, як люди з ними справляються, працюють сьогодні «The Ukrainians», «Тексти» (texty.org.ua), «Суспільне» тощо.

Медіаекспертка, яка активно займається вивченням проблем інформаційної гігієни, медіаосвіти та мовної етики в публічному дискурсі, Олена Тараненко, говорячи про правила роботи з інформацією у воєнний час, акцентує на важливості дотримання журналістських стандартів у період війни. Зокрема, на необхідності перевірки інформації, а також на етичних аспектах роботи журналістів у воєнний час. Вона підкреслює, що журналістика в умовах війни стає простором для етичної рефлексії та колективного узагальнення пережитого [4]. Працюючи з інформацією у воєнний час, журналісти також стикаються з питанням про те, де пролягає межа між правом суспільства знати правду та необхідністю дотримуватися обмежень під час воєнного часу. Громадська організація «Детектор медіа», яка підтримує демократичні цінності в журналістському середовищі, обстоює дотримання професійних стандартів в українських медіа та аналізує якість їх контенту, підкреслює важливість збалансованого підходу до висвітлення воєнних подій. Зокрема, про це йшлося на панельній дискусії «Ukraine Reported: Етика висвітлення війни», де було обговорено етичні виклики, з якими стикаються журналісти під час висвітлення війни, та подано рекомендації щодо відповідального інформування [5]. Відтак можемо говорити про те, що українські медійники сьогодні мають справу не з традиційною адміністративною цензурою, а з новою формою – усвідомленим самоконтролем, продиктованим безпековими міркуваннями. У таких умовах вітчизняна журналістика формує етичну культуру воєнного часу, в якій журналісти виступають не лише інформаторами, а й відповідальними учасниками національного спротиву, залишаючись під час цього вірними професійним стандартам.

Щобільше, журналістська робота на передовій може стати внеском у фіксацію воєнних злочинів агресора. Наприклад, медіа Frontliner, засноване Андрієм Дубчаком, спеціалізується на воєнних репортажах, зокрема на висвітленні подій на лінії фронту та фіксуванні доказів воєнних злочинів, скоєних Росією. Сам Дубчак – військовий фоторепортер, засновник незалежного медіапроєкту Donbas Frontliner, один з перших стримерів Майдану, який з 2014 р. документує війну на Сході України. У відеоінтерв'ю для проєкту «Культура на часі» від Суспільне Культура фоторепортер розповів про силу фотографії у висвітленні війни та емоційний вплив зображень на аудиторію. «Коли людина дивиться на фото – вона більше думає», – зазначає А. Дубчак, підкреслюючи, що фотографія змушує зупинитися,

вдивитися в деталі та переосмислити побачене. Досвід роботи фоторепортера на передовій допомагає зрозуміти етичні виклики щодо фіксації воєнних злочинів. Зокрема, фотознімки можуть стати доказами для міжнародних судів [7].

Наше дослідження «Позначені війною», творча, журналістська частина якого здійснюється нині на базі чернівецького медіа «Молодий буковинець» – це серія інтерв'ю про українців, яких змінила війна. Але насамперед це матеріали про кожного з нас, бо всі ми – частинки цієї війни. Вона нас змінила, зробила сильнішими, відкрила нові сенси та ролі. Історія про військового, який втратив нижню ліву кінцівку – це розповідь не про втрату, а про силу волі людини та шлях до відновлення. Волонтер у журналістському матеріалі – не просто той, хто допомагає ЗСУ, а той, хто бере на себе відповідальність. Цивільна людина і війна – це ще одна історія про життя, що розділене на «до» і «після». Як-от про дівчину з Харкова, яка навчалася в рідному місті, мала роботу, будувала плани, а одного дня прокинулась від вибухів російських снарядів і ракет. Лікар у журналістському матеріалі – не лише герой-рятівник, а й людина, якій так само болять рани покалічених російськими бомбами та ракетами українців. З творчого боку наше дослідження показує багатовимірність людських історій у контексті війни, підкреслює важливість ролі кожного громадянина у суспільстві, формує глибше розуміння сьогодення, позаяк сьогодишню роль медіа бачимо в актуалізації теми патріотизму.

Журналістика у часи війни в Україні виконує критично важливу суспільну функцію: з одного боку, вона інформує, а з іншого – формує моральні орієнтири, зміцнює єдність і стає інструментом творення національної ідентичності, пам'яті та суспільної стійкості. Медіа, котрі працюють з особистими історіями, відіграють унікальну роль – вони не лише фіксують події, а й творять наратив національної стійкості. А цілком зрозумілі у воєнний час обмеження щодо висвітлення воєнних тем в українських реаліях не придушують свободу слова, а змінюють її вектор – на обачність, відповідальність і співучасть. Відтак журналістика нині – це не лише інформування, але й важливий інструмент формування нових суспільних настроїв.

Список літератури

1. Людина на війні. *Reporters*. 24.08.2022. URL: <https://reporters.media/lyudyna-na-vijni/>
2. Рекомендації КЖЕ щодо висвітлення загибелі людей під час війни. *Комісія з журналістської етики*. 04.05.2022. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-kzhe-shchodo-vysvitlennia-zahybeli-liudey-pid-chas-viyny/>
3. Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні. З досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітично-довідковий збірник / за заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, М. Дворового, О. Погорелова. Київ: Комісія з журналістської етики, 2022. 90 с.

4. Тараненко О. «Правила роботи з інформацією у воєнний час»: онлайн-лекція для сквородинівців. *Університет Григорія Сковороди в Переяславі*. 30.03.2022. URL: <https://uhsp.edu.ua/2022/03/30/pravylyla-roboty-z-informacziyeyu-u-voyennyj-chas-olena-taranenko-prochytala-onlajn-lekcziyu-dlya-skovorodynivcziv/>

5. Семенюта І. Журналістська етика під час війни: як показати реальність у рамках стандартів. *Детектор медіа*. 14.08.2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/215507/2023-08-14-zhurnalistska-etyka-pid-chas-viyny-yak-pokazaty-realnist-u-ramkakh-standartiv/>

6. Мапа рекомендованих медіа. *Детектор медіа*. Б. д. URL: <https://map.detector.media/>

7. «Коли людина дивиться на фото – вона більше думає» – Андрій Дубчак про фотожурналістику і війну. *Суспільне Культура*. *YouTube*. 13.08.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nGJ91TCEHuM>

Демянчук В. Ю., здобувачка вищої освіти;
Василик Л. Є., д-р наук із соц. комунікацій,
зав. кафедри журналістики
ЧНУ імені Юрія Федьковича

КАМЕРА ПРОТИ КУЛІ: БУКОВИНСЬКІ ЖУРНАЛІСТИ НА ФРОНТАХ ВІЙНИ

У статті систематизовано зміни у роботі локальної буковинської журналістики під впливом війни: участь журналістів у воєнних діях на передовій, їхній бойовий досвід, репортерська та волонтерська діяльність, втрати (загиблі та пропали безвісти журналісти).

Ключові слова: трансформація журналістики, воєнна журналістика, медіа-безпека, роль медіа.

Актуальність теми полягає у тому, що в умовах війни постає потреба зібрати інформацію про журналістів, які воюють на передовій. Їхні навички виходять поза межі журналістики мирного часу, а отже, є важливим досвідом для медійників. О. Романюк вважає: «Журналісти не тільки висвітлюють війну, а й стають її учасниками, що важливо для розуміння трансформації медіасередовища» [2]. Тож мета нашої роботи – вивчити адаптацію медіа до нових професійних викликів. Для цього необхідно систематизувати особливості роботи медіа у воєнний час; з'ясувати, як війна змінила основи професії; зібрати інформацію про медійників, які воюють у лавах ЗСУ та які загинули на війні. Об'єкт дослідження – діяльність медіа в умовах війни, предмет – трансформація журналістики, участь журналістів у бойових діях та в інформаційній боротьбі.

З початком війни немало працівників редакцій були мобілізовані до ЗСУ та як військові поєднали професійний обов'язок із захистом України. Вони не лише взяли до рук зброю, а й продовжили свою місію документувати реалії війни, підтримувати моральний дух суспільства та боротися за правду на інформаційному фронті. Їхні історії відображають трансформацію журналістської професії, коли медійники стають не лише спостерігачами, а й безпосередніми учасниками подій. Приклад Юрія Чорнея, Тетяни Таран, Петра Гайдашука, Миколи Кобилюка, Віктора Терьохіна, Софії Мелешко, Михайла Салітри та інших буковинських журналістів, які пішли на фронт, є свідченням того, що професійні навички та громадянська позиція можуть відігравати вирішальну роль у боротьбі за свободу. Водночас загибель медійників, як-от Максим Шварцман і Віктор Дудар, нагадує про небезпеку, з якою стикаються журналісти на передовій. Загалом, за даними Інституту масової інформації, з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну загинуло

97 медійників. Із них 12 – під час виконання журналістської діяльності, 72 – як учасники бойових дій, 13 – внаслідок російських обстрілів або катувань [5].

Випускники та викладачі ЧНУ ім. Юрія Федьковича також відіграють значну роль у захисті України, беручи участь у бойових діях, інформаційному спротиві, волонтерській діяльності та військовій підготовці ЗСУ, демонструючи відданість державі у складний час. Серед них – Кася Богданова, яка пережила окупацію Херсона, долучилась до підпільного руху «Жовта стрічка», а згодом вступила до лав ЗСУ. Випускник кафедри журналістики Микола Кобилюк був відзначений почесним нагрудним знаком Головнокомандувача ЗСУ «За сумлінну службу». Журналіст і військовий Олег Ящук, відомий за проектом «Футбольний аромат» на телеканалі «Еспресо», боронив Україну на Донеччині, зокрема поблизу Сіверська та Лисичанська. Софія Мелешко, родом із Маріуполя, випускниця ЧНУ, служила у морській піхоті та нині займається підготовкою українських бійців у співпраці з міжнародними інструкторами. Викладач Андрій Гречанюк пішов добровольцем-артилеристом ще в 2014 р., а з початком повномасштабного вторгнення знову став до лав захисників. Колишня викладачка кафедри журналістики Лариса Раренко, кандидатка наук із соціальних комунікацій, сьогодні також несе службу в лавах Національної гвардії України. Ці приклади засвідчують глибоку громадянську позицію та готовність журналістської спільноти ЧНУ боронити Україну на всіх фронтах.

Повномасштабна війна стала серйозним випробуванням для чернівецьких медійників, які безпосередньо висвітлюють події на передовій, демонструючи стійкість і професіоналізм у складних умовах. Особливо виділяється робота репортерки сайту «Молодий Буковинець» воєнної кореспондентки Анни Семьонової, яка декілька разів відвідувала зону бойових дій, створюючи відео- та фоторепортажі про життя військових та реалії війни. Її публікації підкреслюють ключову роль журналістики як засобу не тільки документування реальності, але й формування суспільної думки в часі кризи. Робота таких журналістів сприяє підтримці морального духу громадян, допомагаючи суспільству зрозуміти ціну боротьби та важливість стійкості перед агресією [1; 2].

У час війни українські журналісти не обмежуються лише висвітленням подій, а й стають активними учасниками волонтерського руху, перетворюючи медіа на потужний інструмент підтримки армії та суспільства. Зокрема, журналіст Олексій Пономаренко, нині військовослужбовець ЗСУ, ініціював збір коштів на FPV-дрони для 77-ї бригади в межах проекту «Естафета донатів», що реалізується компанією SapientPro. Інший приклад – В'ячеслав Хабайло, який у межах авторського формату «Хроніки дня» регулярно інформує про потреби військових, волонтерські ініціативи та можливості допомоги [4]. Такі дії свідчать про трансформацію ролі журналістів – від спостерігачів до активних учасників боротьби за незалежність України.

За даними «Репортерів без кордонів», під час двох років повномасштабної війни в Україні постраждали понад 100 журналістів, з яких 11 загинули. Також 35 журналістів поранено і 12 затримано на окупованих територіях. Журналістка Вікторія Рощина була вбита в російському полоні. Міжнародна організація журналістів подала скарги на воєнні злочини проти медіа, задокументувавши понад 50 нападів. Від початку війни понад 230 медіа в Україні закрились, а Росія скоїла понад 500 злочинів проти журналістів [2]. Важливим завданням є збереження незалежної журналістики, підтримка місцевих медіа та зміцнення інформаційної безпеки, що є ключовими факторами стійкості українського суспільства у воєнний час.

Список літератури

1. Чорна А. Журналістика в умовах війни. Яким був 2023-й для чернівецьких медійників. *Інститут масової інформації*. 04.01.2024. URL: <https://imi.org.ua/blogs/zhurnalistyka-v-umovah-vijny-yakym-buv-2023-j-dlya-chernivetskyh-medijnykiv-i58220> (дата звернення: 20.10.2024).
2. Мельник Р. Понад 100 журналістів постраждали в Україні під час війни. «Репортери без кордонів». *Detector media*. 14.02.2024. URL: <https://detector.media/community/article/222950/2024-02-14-ponad-100-zhurnalistiv-postrazhdaly-v-ukraini-pid-chas-viyny-reportery-bez-kordoniv/> (дата звернення: 15.03.2025).
3. Чорна А. Як живуть чернівецькі медіа в умовах війни. *Інститут масової інформації*. 16.05.2022. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/yak-zhyvut-chernivetski-media-v-umovah-vijny-i45581> (дата звернення: 19.10.2024).
4. Випусковий редактор інформагентства АСС. «Без зайвих слів»: чернівецький журналіст знімає репортажі про ситуацію у місті під час війни. *Інформаційне агентство АСС*. 01.03.2022. URL: <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/bez-zayvih-sliv-cherniveckiy-zhurnalist-znimaє-reportazhi-pro-situaciyu-u-misti-pid-chas-viyni-82185> (дата звернення: 01.04.2025).
5. Глянько К., Бовсуновська О. Щонайменше 112 українських та іноземних журналістів побували у російському полоні – ІМІ. *Суспільне Крим*. 04.11.2024. URL: <https://susplne.media/crimea/872493-sonajmense-112-ukrainskih-ta-inozemnih-zurnalistiv-pobuvali-u-rosijskomu-poloni-imi/> (дата звернення: 01.04.2025).

Гандзюк В. О.,
канд. наук із соціальних комунікацій, доцент
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

РЕАКЦІЯ СВІТОВИХ МЕДІА НА ДИПЛОМАТИЧНИЙ СКАНДАЛ ПІД ЧАС ВІЗИТУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ДО США (2025)

У дослідженні проаналізовано реакцію світових медіа на дипломатичний скандал, що виник під час візиту президента України В. Зеленського до США у 2025 р.; з'ясовано особливості висвітлення події в міжнародних медіа, визначено основні наративи, інформаційні акценти й політичні інтерпретації. Окрему увагу приділено впливу медійного дискурсу на подальший розвиток українсько-американських відносин.

Ключові слова: дипломатичний скандал, В. Зеленський, США, міжнародні медіа, інформаційний дискурс, політичні наративи, українсько-американські відносини.

Візит президента України Володимира Зеленського до США у 2025 р. став однією з найгучніших міжнародних подій року. Зустріч із президентом Дональдом Трампом, що мала на меті обговорення стратегічної співпраці між двома країнами, переросла в дипломатичний скандал. Перемовини супроводжувалися напруженістю, взаємними звинуваченнями і в підсумку завершилися достроковим припиненням зустрічі. Особливий резонанс ця подія отримала у світових медіа, що висвітлювали її як кризу у відносинах між США і Україною. Американські та європейські медіа по-різному інтерпретували причини й наслідки конфлікту, що дає змогу глибше проаналізувати поточний стан дипломатичних відносин, спрогнозувати їх подальший розвиток.

Основні питання, що обговорювалися під час візиту, стосувалися військової підтримки України, економічного співробітництва, угоди щодо видобутку корисних копалин. Українська сторона прагнула гарантій безперервної допомоги у війні з Росією, тоді як адміністрація Трампа, згідно з деякими джерелами, висувала нові умови для її надання. Різниця в підходах до стратегічного партнерства та публічні розбіжності між лідерами викликали гостру реакцію як у США, так і в Європі, що ще більше загостило політичну ситуацію.

Чимало світових медіа висвітлювали напруженість під час переговорів і їх можливі наслідки для міжнародних відносин. Наприклад, британське видання «The Guardian» повідомило про завершення зустрічі між Трампом і Зеленським у Білому домі з розбіжностями, що призвело до скасування пресконференції та

можливого перегляду військової допомоги Україні. Через кілька годин після публічного протистояння, під час якого Трамп і віцепрезидент Джей Ді Венс критикували Зеленського, звинувачуючи його в «ігрових іграх із третьою світовою війною», український лідер захищався під час інтерв'ю в студії на Fox News, водночас погоджуючись, що суперечка була «недобра для обох сторін» [1].

Європейські лідери висловили підтримку Україні й засудили підхід Трампа, тоді як Росія відзначила напруженість у відносинах між США та Україною, зокрема прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо зауважив: «*Росія незаконно і безпідставно вторглася в Україну. Ось уже три роки українці борються мужньо та стійко. Їхня боротьба за демократію, свободу та суверенітет є важливою для всіх нас. Канада продовжуватиме підтримувати Україну та українців у досягненні справедливого та тривалого миру*»; канцлер Німеччини Олаф Шольц казав: «*Ніхто так не хоче миру, як громадяни України! Ось чому ми разом шукаємо шлях до міцного і справедливого миру. Україна може покласти на Німеччину – і на Європу*» [2].

Президент Зеленський висловив жаль щодо напруженої зустрічі з Трампом, підкресливши, що «немає жодних підстав довіряти Путіну», та наголосив на важливості історичних відносин між Україною і США: «При всій повазі до президента Трампа, він хоче покласти край війні, але ніхто не хоче цього більше, ніж ті з нас, хто бореться за свою свободу» [3].

Німецьке видання «*Der Spiegel*» зазначило, що зустріч Зеленського з Трампом мала «потенціал для нервування», оскільки спостерігачі «ніколи не знають, як це закінчиться». Видання підкреслило, що угода про мінерали була не лише про ресурси, але й про те, як обидві країни хочуть формувати свої відносини за президентства Трампа. Французьке видання «*Le Monde*» охарактеризувало угоду як «перший крок перед всеосяжною угодою», що спрямована на зближення з американським президентом.

Данське видання «*Berlingske*» розкритикувало запропоновану угоду про рідкісноземельні копали, назвавши її логіку «глибоко нелояльною до союзників у Європі», які колективно зробили більший внесок у війну, ніж США. Видання закликала Україну бути обережною, зазначивши: «Не довіряйте йому» [4].

Польська «*Gazeta Wyborcza*» похвалила Зеленського за відхилення першого проекту угоди, зазначивши, що він більше нагадував історичні угоди між колонізаторами та колонізованими. Видання підкреслило, що Зеленський «не піддався тиску зловживань Трампа і захищає себе та інтереси держави, ведучи жорсткі переговори з новою адміністрацією» (Gazeta Wyborcza. 2025. 1 берез.).

Іспанське видання «*El País*» повідомило, що після атак Трампа на Зеленського в Білому домі, кілька європейських лідерів висловили свою підтримку українському президенту. Лідери, як-от Педро Санчес, Антоніу Кошта, Еммануель Макрон та Урсула фон дер Ляєн, висловили солідарність із Зеленським через соціальні мережі та телефонні дзвінки (El País. 2025. 1 берез.). «*Daily Mail*» назвала зустріч

«Видовищем, яке жахне світ» і заявило, що під час «крику в Овальному кабінеті» «розлютований Трамп принижує Зеленського в прямому ефірі» (Daily Mail. 2025. 1 берез.).

«*The Daily Telegraph*» підсумувала підхід Трампа і Венса до українського президента на першій сторінці: «Укладіть угоду, або ми геть». Газета повідомила, що під час «перепалки» в Білому домі Трамп сказав Зеленському «повернутися, коли ви будете готові до миру» (Daily Telegraph. 2025. 1 берез.).

«*The Times*» охарактеризувала цей вечір як «криз в Овальному кабінеті», а також висвітлила коментар Трампа про те, що Зеленський «ризикує третьою світовою війною». На першій сторінці було розміщено чотири фотографії із зустрічі. На перших трьох показано сварку президентів, на останній – Трамп і Зеленський дивляться один на одного. (The Times. 2025. 1 берез.).

Видання «*Express*» опублікувало статтю про те, що «зрив призводить до кризи мирних переговорів Трампа». Головна історія починалася так: «надії на мирну угоду в Україні розвіялися» (Express. 2025. 1 берез.).

Такі реакції відображають занепокоєння європейських медіа щодо напруженості між США та Україною, а також підтримку європейських лідерів на адресу президента Зеленського.

Американські медіа теж широко висвітлювали напруженість під час зустрічі президента України Володимира Зеленського з президентом США Дональдом Трампом. Зокрема, видання «*The Wall Street Journal*» повідомило, що зустріч, яка мала на меті зміцнити підтримку США для України та фіналізувати угоду щодо видобутку корисних копалин, перетворилася на гостру суперечку. Зустріч завершилася без досягнення домовленостей і без спільної пресконференції. Президент Трамп звинуватив Зеленського в «грубій неповазі» та заявив, що він «грає з вогнем, ризикуючи розпалити Третю світову війну». До того ж Трамп наказав переглянути можливість призупинення постачання зброї Україні [5]. Після цієї зустрічі Зеленський скасував свої публічні виступи у Вашингтоні, але висловив подяку американцям за їхню підтримку [6].

Деякі американські медіа і політики висловили підтримку президенту Дональду Трампу після його напруженої зустрічі з президентом України Володимиром Зеленським. Зокрема, телеканал «*Fox News*» назвав цю зустріч «вибуховою конфронтацією», підкреслюючи позицію Трампа [7].

До того ж видання «*The Wall Street Journal*» зазначило, що напруженість під час зустрічі була посилена втручанням віцепрезидента Дж. Д. Венса, що призвело до обміну звинуваченнями між сторонами. Газета підкреслила, що головним бенефіціаром цієї ситуації став президент Росії Володимир Путін [8].

Отже, аналіз світових медіа свідчить про те, що конфлікт під час зустрічі Зеленського і Трампа має далекосяжні наслідки. Американські видання наголошували на внутрішньополітичному аспекті події, оскільки цей скандал може вплинути

на передвиборчу кампанію Дональда Трампа і його відносини з Конгресом. Європейські ЗМІ здебільшого підтримували позицію України, критикуючи Трампа за зміну підходу до співпраці з Києвом і недостатню рішучість у протистоянні російській агресії.

З огляду на реакцію міжнародної спільноти подальший розвиток відносин між Україною і США буде залежати від низки факторів. Зокрема, від того, чи буде Трамп готовий змінити свою позицію щодо військової допомоги Україні, а також від рівня підтримки Києва з боку американського Конгресу і європейських союзників. У короткостроковій перспективі можна очікувати охолодження дипломатичних відносин, однак у довгостроковій перспективі стратегічне партнерство між країнами, ймовірно, збережеться, з огляду на спільні геополітичні інтереси.

Список літератури

1. Meeting at White House ends in disagreement – as it happened. *The Guardian*. Updated 1 Mar 2025. URL: <https://surl.li/eomejx> (дата звернення: 30.03.2025).
2. World leaders react to Trump-Zelensky clash. *The Guardian*. Updated 1 Mar 2025. URL: <https://surli.cc/rjnxks> (дата звернення: 30.03.2025).
3. Zelenski «lamenta» la tensa reunió con Trump y recalca que «no hay base alguna para confiar en Putin». Cadena Ser. 1 Mar 2025. URL: <https://surl.li/txmcll> (дата звернення: 30.03.2025).
4. Løkke: Møde mellem Trump og Zelenskyj var en diplomatisk katastrofe. *Berlingske*. Lørdag. d. 01. marts 2025, kl. 16.35. URL: <https://surl.li/aksaie> (дата звернення: 30.03.2025).
5. Gordon R. M. Trump-Zelensky Meeting Implodes, Threatening Hopes for Peace. *The Wall Street Journal*. 01.03.2025. URL: <https://surl.li/xemlhy> (дата звернення: 30.03.2025).
6. Kile Meredith. Volodymyr Zelensky Canceled D.C. Appearances After He's Called 'Disrespectful' by Trump, Expresses Gratitude to Americans. *PEOPLE*. Updated on March 3, 2025. URL: <https://surl.li/qillpz> (дата звернення: 30.03.2025).
7. Trump is turning the media into a mouthpiece of the regime. *The Guardian*. Updated 5 Mar 2025. URL: <https://surl.li/wlcubv> (дата звернення: 30.03.2025).
8. La prensa de EEUU reacciona a la bronca reunión entre Trump y Zelenski: «Solo ayuda al dictador de Rusia». *HuffPost*. 03/03/2025 a las 11:41. URL: <https://surli.cc/gjitcd> (дата звернення: 30.03.2025).

Петльована А. О., здобувачка вищої освіти;
Мельничук Ю. Г., канд. наук із соц. комунікацій,
асистент кафедри журналістики
ЧНУ імені Юрія Федьковича

ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ: МЕДІЙНИЙ АСПЕКТ

Повномасштабна війна росії проти України спричинила стрімке зростання кількості військовослужбовців з інвалідністю. Відповідно це спричинило зміни й у медійному дискурсі, однак, на жаль, не завжди вони позитивні. Важливе значення мають і дослідження щодо прав військовослужбовців з інвалідністю, адже їх результати можуть бути використані як джерело інформації під час роботи з медіатемою.

Ключові слова: медіатема людей з інвалідністю, війна, захист прав.

Щодня з початку російсько-української війни зростає кількість військовослужбовців, які отримують інвалідність.

За словами колишнього заступника міністра соціальної політики Назара Та-насишина під час конференції у штаб-квартирі ООН, станом на 2024 р. в Україні проживає приблизно 3 млн людей з інвалідністю. За два роки повномасштабної війни цей показник зріс на 10 %, тобто приблизно на 300 тисяч осіб.

За даними The Wall Street Journal із посиланням на німецьку компанію-виробника протезів Ottobock, за перші 17 місяців війни приблизно 50 тисяч українців втратили кінцівки й потребують протезування [1].

Точну кількість військовослужбовців з інвалідністю наразі встановити складно. Причинами втрати здоров'я найчастіше стають поранення, контузії, ампутації та інші наслідки бойових дій, а також обстріли цивільної інфраструктури, що завдають шкоди не лише військовим, але й мирному населенню. Саме тому для того, щоб зробити всіх військовослужбовців з інвалідністю «видимими» для суспільства, а також сприяти уникненню їх дискримінації, журналістам варто активніше долучатись до висвітлення цієї теми.

На жаль, серед медійного контенту зустрічаються як позитивні, так і негативні приклади висвітлення військовослужбовців з інвалідністю.

До прикладу, в «Українській правді. Життя» вийшло інтерв'ю з адвокатом Сергієм Ланкіним та керівницею медичного напрямку в ГО «Юридична сотня» Христиною Ковцун про те, що робити у випадку, якщо бійцю замість «військової» інвалідності встановили цивільну [2].

У матеріалі інтерв'юювані дають поради, як можна виправити цю ситуацію, куди направляти скарги та як це робити. Завдяки цьому публікація набуває позитивного звучання, адже спрямована на допомогу та захист прав військових з інвалідністю.

У кінці лютого 2024 р. сайт «Рубрика» опублікував матеріал про п'ять ініціатив, які допоможуть військовим [3].

«Від інклюзивного таксі до правової допомоги – українці шукають способи підтримати військових, що потребують відновлення та реабілітації», – зазначає авторка матеріалу Аліса Смагіна.

У статті журналістка розкриває проблему, її вирішення та дає декілька прикладів: хаб-хостел для побратимів, три кейси інклюзивного трансферу для військових та ветеранів, реабілітація та соціалізація, відпочинок та правова допомога.

Водночас Інститут масової інформації ділиться результатами свого дослідження «Інвалідність та інклюзивність по-українськи. Як провалити тест на толерантність» [4], де зазначає, що українські медіа вживають некоректну лексику щодо людей з інвалідністю.

Найчастіше такі випадки траплялися у матеріалах про уникнення мобілізації, виїзд за кордон або використання інвалідності когось із родини для відстрочення від служби.

«Окрім того, що тема мобілізації чутлива, медіа використовують у своїх текстах лексеми “інвалід”, “каліка”. Такі слова є неприпустимими, оскільки вони принижують гідність людини й мають відтінок радянської термінології. Правозахисники рекомендують використовувати в медіа та побуті нейтральну лексику “людина з інвалідністю”», – розповідає медіааналітикиня ІМІ Яна Машкова [4].

Величезний аналітичний матеріал, який стосується захисту прав військових з інвалідністю, підготувала команда «Детектора медіа» [5].

У ньому описано, як особи з інвалідністю стають мішенню для російської пропаганди. Кремль не лише стигматизує та інструменталізує цих людей, а й спекулює на «втраті функціональності», намагаючись нав'язати суспільству уявлення про людей з інвалідністю як «нещасних», «неспроможних» чи «неприємних».

Журналістам варто звертати увагу й на різноманітні дослідження, що стосуються захисту прав військовослужбовців з інвалідністю, адже вони можуть бути дуже цінним джерелом інформації. Таким є й дослідження «Потреби ветеранів 2023» [6], проведене Українським ветеранським фондом, адже воно дає уявлення про основні виклики, з якими зіштовхуються ветерани й ветеранки після повернення з фронту. Значна частина з них має інвалідність, що поглиблює бар'єри в доступі до послуг.

Згідно з результатами дослідження:

- 41 % ветеранів потребують фінансової підтримки;
- 20 % – психологічної допомоги;

- 64 % хочуть започаткувати власну справу;
- 45,4 % вважають, що держава не виконує своїх зобов'язань перед ними.

Ці дані свідчать не лише про соціальні й економічні потреби, а й про потенціал, зокрема в розвитку ветеранського підприємництва. Водночас медіа не завжди приділяють достатньо уваги цим темам, фокусуючись переважно на драматичних аспектах втрати здоров'я чи скандалах. Публікації, що показують ветеранів як активних агентів змін – підприємців, громадських діячів, митців – мають посилюватися у публічному дискурсі.

Російсько-українська війна, на жаль, і далі нестиме нові виклики, серед яких – значне зростання кількості людей з інвалідністю. Саме тому важливо, як медіа висвітлюють ці питання, адже вони формують ставлення суспільства до людей з інвалідністю, зокрема й до військових та ветеранів. Позитивні приклади показують, що журналісти можуть допомагати через надання корисної інформації, пояснення прав та адаптації, що полегшує життя таких осіб. Однак у нашому інформаційному просторі досі залишається значна частина матеріалів, що укорінюють стереотипи і стигматизують людей з інвалідністю. Тому важливо працювати над поліпшенням інклюзивного контексту в медіа, застосовуючи коректну лексику і підкреслюючи гідність людей, які мають особливі потреби.

Список літератури

1. Pancevski B. In Ukraine, amputations already evoke scale of World War I. *Wall Street Journal*. 01.08.2023. URL: <https://www.wsj.com/world/europe/in-ukraine-a-surge-in-amputations-reveals-the-human-cost-of-russias-war-d0bca320>

2. Батюк І. Що робити, якщо бійцю замість «військової» інвалідності встановили цивільну. *Українська правда. Життя*. 13.03.2025. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/shcho-robiti-yakshcho-zamist-viyskovoji-invalidnosti-vstanovili-civilnu-306939/>

3. Смагіна А. Не самі: 5 ініціатив, які допомагають пораненим військовим. *Рубрика*. 26.02.2024. URL: <https://rubryka.com/article/initsiatyvy-dlya-poranenyh-vijskovyh/>

4. Машкова Я. Інвалідність та інклюзивність по-українськи. Як провалити тест на толерантність. *Інститут масової інформації*. 31.01.2024. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/invalidnist-ta-inklyuzyvnist-po-ukrayinsky-yak-provalyty-test-na-tolerantnist-i58901>

5. Війна та інклюзивність: як ворожий агітроп намагається погіршити сприйняття українцями людей з інвалідністю. *Детектор медіа*. 24.12.2023. URL: https://detector.media/propahanda_vplyvy/article/220957/2023-12-24-viyna-ta-inklyuzyvnist-yak-vorozhyu-agitprop-namagaietsya-pogirshyty-spryunyattya-ukraintsyamy-lyudey-z-invalidnistyu/

6. Потреби ветеранів 2023. *Український ветеранський фонд*. 2023. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/needs-of-veterans-2023/>

Лаврук Н. Ю, здобувачка вищої освіти;
Василик Л. Є., д-р наук із соц. комунікацій,
зав. кафедри журналістики
ЧНУ імені Юрія Федьковича

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛОКАЛЬНИХ МЕДІЙ КОЛОМИЙ У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ: АДАПТАЦІЯ, ВПЛИВ ТА НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

У статті проаналізовано зміну контенту локальної журналістики під впливом повномасштабного російського вторгнення, адаптацію медіа до нових викликів.

Ключові слова: локальні медіа, війна, трансформація контенту, джерела інформації, жанри.

З початком повномасштабної війни в Україні докорінно змінився не лише соціально-політичний ландшафт країни, а й інформаційний простір, особливо – локальний. Саме місцеві медіа першими зіткнулися з потребою оперативно трансформувати власну діяльність: адаптувати редакційну політику, змінити формат подання матеріалів, звернутися до нових джерел інформації та відгукуватися на запити суспільства, що опинилося в умовах кризи. У цьому контексті розглянемо досвід медіа Коломийщини, які, попри обмежені ресурси, змогли виконати **суспільну** місію, ставши важливим інформаційним осередком на локальному рівні. Актуальність дослідження зумовлена потребою осмислення змін, що відбуваються у локальному медіасередовищі в умовах воєнного стану. Це дає змогу простежити трансформацію ролі місцевої журналістики: від інформування – до інструменту соціальної підтримки, згуртованості та опору агресору. Локальні видання стали майданчиком для спілкування між громадянами, владою, волонтерами й армією. Об'єктом дослідження є преса Коломийщини, предметом – зміни контенту місцевих видань в умовах війни: тематичні акценти, джерела інформації, жанрові трансформації. Мета роботи – виявити основні зміни у структурі, тематиці та способах подачі журналістських матеріалів у коломиїських медіа після початку повномасштабної агресії. Для досягнення мети окреслимо такі завдання: проаналізувати тематичну палітру публікацій у період воєнного часу; визначити основні джерела інформації, до яких звертаються журналісти; дослідити жанрові й стилістичні трансформації; оцінити роль місцевих медіа у формуванні інформаційної стійкості громади.

Війна стала каталізатором значних змін у структурі медіаконтенту. У перші дні вторгнення на перший план вийшли теми безпеки, евакуації, гуманітарної допомоги, роботи ТРО та ЗСУ. Редакції змінили формат: частина перейшла в онлайн-

режим, частина тимчасово припинила діяльність. Журналісти почали працювати в нових умовах – без світла, опалення, під час повітряних тривог, але з високою відповідальністю за точність і швидкість інформування населення. Коломийські медіа, зокрема газета «Вільний голос», онлайн-платформи «Глузд», «Коломийські вісті», «Інформатор Коломия», продемонстрували здатність до гнучкої адаптації. Наприклад, «Вільний голос» почав акцентувати на особистісних історіях захисників, медиків, волонтерів – матеріали емоційно забарвлені, часто включають прямі цитати, листи з фронту, що наближає тему до читача. Видання стало платформою для висловлення голосу народу, болю та гордості водночас. Інтернет-видання «Глузд» натомість обрало іншу редакційну стратегію – фокус на позитивні історії, психологічну підтримку аудиторії, натхнення. Тут розміщують розповіді про підприємців, які адаптували бізнес до нових умов, про людей, які організували волонтерські центри, допомагають армії чи переселенцям. У текстах часто використовуються елементи сторітелінгу, що робить матеріали близькими та зрозумілими читачеві. Видання «Коломийські вісті» тримає фокус на новинному складнику, оперативно повідомляє про втрати, зміни в логістиці гуманітарної допомоги, благодійні збори та ініціативи. Тут відчувається журналістська відповідальність за точність, достовірність і офіційність – головними джерелами інформації стають повідомлення міської ради, військової адміністрації, офіційних представників ЗСУ. «Інформатор Коломия» займає проміжну позицію між аналітичністю та емоційністю. Видання регулярно публікує тексти, що аналізують ситуацію в економіці Коломийщини в умовах війни, наприклад, коливання цін, стан місцевого бюджету, можливості для малого бізнесу. Поряд із цим – інтерв'ю з місцевими активістами, оцінки експертів, матеріали про переселенців, які стали частиною громади.

Трансформація джерел інформації – ще один важливий аспект. З одного боку, зросла роль офіційних повідомлень: штаби тероборони, обласні військові адміністрації, пресслужби державних структур. З іншого, – активізувалася взаємодія з громадськістю: журналісти дедалі частіше отримують інформацію через приватні повідомлення, коментарі, публікації в соцмережах. Умовно «народні» джерела стали важливим елементом оперативного інформування. Також змінилась жанрова палітра. Якщо раніше домінували традиційні новини, аналітичні статті, то нині більше місця отримують репортажі з місць подій, інтерв'ю з військовими, нариси про волонтерів, блоги. Поширюється формат волонтерських звітів, фотозамальовок із гуманітарних місій, відеоісторій, записаних телефоном, які швидко набувають популярності в соціальних мережах. Участь громади у створенні контенту – ще одна нова риса. Місцеві мешканці надсилають свої історії, фотографії, спогади; дедалі частіше громадяни стають авторами матеріалів, ініціаторами тем, що обговорюються. Це посилює інтерактивність, робить медіа більш відкритими, а журналістику – спільною справою. Усі ці процеси засвідчують: локальні медіа на Коломийщині перетворилися на інституції довіри, підтримки та згуртованості.

Вони стали медіаторами між владою та громадянами, провідниками офіційної інформації, організаторами взаємодопомоги. Так, газета «Вільний голос» не лише публікує матеріали, а й ініціює волонтерські акції, «Глузд» – запустив онлайн-марафони підтримки переселенців, а «Інформатор Коломия» створив карту гуманітарної допомоги.

Отже, аналіз трансформації контенту коломийських медіа в умовах війни засвідчив здатність медіа до швидкої адаптації, професійну гнучкість і глибоку соціальну відповідальність журналістів. Відбулася не лише тематична переорієнтація на теми безпеки, війни, допомоги армії та громадам, а й зміна способів подачі інформації – від коротких новин до глибоких емоційних репортажів, документальних історій та громадянських ініціатив. Місцеві журналісти взяли на себе роль не лише інформаторів, а й координаторів, комунікаторів, емоційних опор для своїх громад. Зросла участь громадян у творенні інформаційного простору. Спостерігається збагачення жанрової палітри, переосмислення стилістики, акцент на близькість до читача, гуманітарний складник. В умовах війни локальні медіа стали стратегічно важливими для інформаційної безпеки регіону. Вони виконують функцію захисту, мобілізації, просвіти й моральної підтримки, і саме тому потребують не лише суспільної довіри, а й системної підтримки з боку держави та громад.

Список літератури

1. Зіненко З. Як виживають районні медіа під час війни? *Детектор медіа*. 09.12.2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/220385/>
2. 1 000 днів повномасштабної війни: як українські медіа вистояли під час російської військової агресії. *IMI*. 19.11.2024. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/1000-dniv-povnomasshtabnoyi-vijny-yak-ukrayinski-media-vystoyaly-pid-chas-rosijskoyi-vijskovoyi-i64963>
3. Суспільне Івано-Франківськ. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/>
4. Газета «Вільний голос». *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/share/18xZdGnTL6/?mibextid=wwXIfr>
5. Онлайн-видання «Глузд». URL: <https://gluzd.org.ua/>
6. Інформатор Коломия. URL: <https://kl.informator.ua/uk>

ДЛЯ ПОДАТОК

Наукове видання

**УКРАЇНСЬКІ ТА СВІТОВІ МЕДІА
ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО
ВТОРГНЕННЯ РФ: НОВІ ВИМОГИ ТА ВИКЛИКИ**

*Збірник матеріалів III Всеукраїнської
науково-практичної конференції для молодих учених
Вінниця, 22 квітня 2025 року*

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 29.09.2025
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 5,11.
Тираж 30. Зам. 84.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018